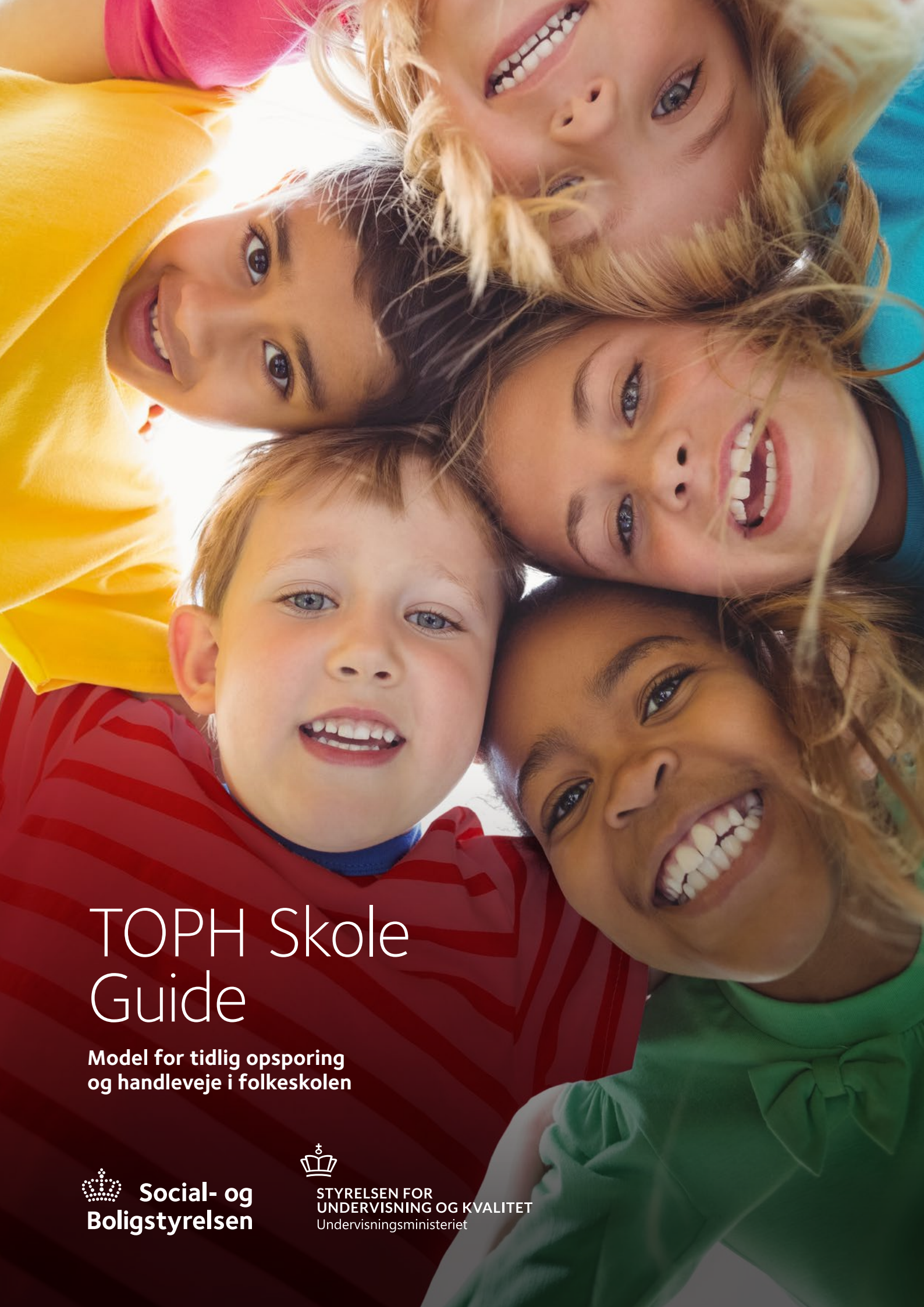

TOPH Skole Guide

Model for tidlig opsporing og handleveje i folkeskolen

Social- og Boligstyrelsen

STYRELSEN FOR UNDERVISNING OG KVALITET
Undervisningsministeriet

Udgivelsestidspunkt
November 2026

Guiden er udgivet af
Social- og Boligstyrelsen
Lerchesgade 35, 5
5000 Odense C
Tlf: 72 42 37 00
E-mail: info@sbst.dk
www.sbst.dk

Forfattere
Guiden er udviklet af Social- og Boligstyrelsen
i samarbejde med Styrelsen for Undervisning og Kvalitet,
ph.d. og lektor Christina Dahl Madsen, lektor Karina Engelund Mathiasen,
adjunkt Mads Rune Dahlstrøm og lektor Birgitte Laursen
(alle fra VIA University College).

Download eller se guiden på
www.sbst.dk

Der kan frit citeres fra guiden med angivelse af kilde.

Layout
Mouret.dk

Billedmateriale
Colourbox, Adobe Stock og Magnific

ISBN
97887-85475-38-1

Indhold

1. TOPH Skole – Introduktion 4

2. TOPH Skole – Kort fortalt 7
2.1 TOPH Skole trivselsvurderinger 8
2.2 Kendskab til handleveje 8
2.3 Opmærksomhed på børns overgange 8

3. Værdigrundlag for TOPH Skole 9
3.1 Inddragende børnesyn 10
3.2 Kontekstbaseret og relationelt blik på børnene 10
3.3 Børn og forældre deltager aktivt og ligeværdigt 10
3.4 Helhedsorienteret vurdering af mistrivsel 10

4. Trivselsforståelse og fire trivselsdimensioner i TOPH Skole 11
4.1 Trivselsforståelse i TOPH Skole 11
4.2 De fire trivselsdimensioner i TOPH Skole 12

5. Arbejdsgang: TOPH Skole trivselsvurderinger 13
5.1 Forberedelse 15
5.2 Individuelle perspektiver 17
5.3 Trivselsvurderinger i klasseteamet 21
5.4 Tilbagemelding til børn, forældre og klasse 24

6. Arbejdsgang: Kendskab til handleveje 27
6.1 Undersøg tegn på mistrivsel 29
6.2 Handleplan for det enkelte barn og klassen 31
6.3 Handleveje i skolen 33
6.4 Kommunale handleveje 35

7. Arbejdsgang: Opmærksomhed på børns overgange 37
7.1 Hvilken viden skal overleveres? 39
7.2 Overleveringsmøder 39
7.3 Plan for overgang til ungdomsuddannelse 41

8. Gode organisatoriske og ledelsesmæssige rammer løfter TOPH Skole 43
8.1 Koordineret ledelse mellem forvaltning og skole 44
8.2 Udvikling af tværgående samarbejde og handling ved mistrivsel 44
8.3 Inddragelse af pædagogisk personale i implementeringen 44
8.4 Opbygning af viden og kompetencer 44

9. Litteraturliste 45
9.1 Supplerende litteratur 46

1. TOPH Skole – Introduktion

Denne guide beskriver TOPH Skole. 'TOPH' står for *tidlig opsporing og handleveje*. Guiden giver jer som lærere, pædagoger eller skoleledere redskaber til systematisk at arbejde med tidlig opsporing af begyndende mistrivsel blandt børn i folkeskolen.

Langt de fleste børn trives og udvikler sig fagligt og alsidigt i skolen. Men undersøgelser viser trivselsudfordringer især blandt børn i udsatte positioner (Lausten, Iversen & Præstgaard 2025). Der ses også flere tegn på trivselsudfordringer blandt de ældste elever, særligt piger (Ottesen et al. 2022; SIF 2023). Samtidig ved vi, at der er gevinster ved at forebygge, at belastninger tidligt i livet udvikler sig til langvarige sociale og sundhedsmæssige problemer (Rockwool Fonden 2025).

Formålet med TOPH Skole er at styrke skolens arbejde med opsporing af tegn på mistrivsel både hos det enkelte barn og i klassefællesskabet, så mistrivsel opdages tidligt både i forhold til børnenes alder og i forhold til problemudvikling. Jeres tidlige opsporing bidrager til, at børnene kan få rettidig og kvalificeret støtte, så flere kan trives bedre både nu og senere i livet. Samtidig kan mere indgribende indsatser begrænses.

» Dér hvor jeg synes, at vi er blevet mere præcise, det er i forhold til vores børn, der bør være øget opmærksomhed på. At få fundet dem og få lavet en indsats i forhold til dem [...] Det er de børn, der ligger og svinger imellem trivsel og øget opmærksomhed. Hvor er de henne? Er deres trivsel på vej ned ad bakke, så er det med at få samlet op på dem i tide. «
– Skoleleder

Som pædagogisk personale og ledelse har I konkret praksiserfaring med at arbejde med børns almene trivsel. TOPH Skole understøtter på den vis dét, I allerede gør, når I arbejder med at understøtte fællesskaber og de enkelte børns udvikling fagligt og socialt gennem deltagelsesfremmende læringsmiljøer, fællesskabende didaktikker og organisering. TOPH Skole supplerer den viden, I i forvejen har på individ- og klasseniveau, fx fra jeres daglige pædagogiske observationer, data om skolefravær og resultater af nationale trivselsmålinger, og bidrager med en stilladsering af jeres opsporingspraksis og fælles faglige refleksion. Samtidig understøtter TOPH Skole et fælles sprog om trivsel og mistrivsel i klasseteamet og på skolen samt jeres samarbejde med fx inklusionsvejledere, PPR, sundhedspleje og familie-

afdeling om handleveje. Samarbejdet sikrer den nødvendige viden og en proaktiv helhedsorienteret tilgang i jeres arbejde med trivsel.

Konkret anviser TOPH Skole arbejdsgange for, hvordan I jævnligt og systematisk vurderer både det enkelte barns trivsel og læringsmiljøet i klassen. Der sættes desuden fokus på skolens kendskab til handleveje ved tegn på mistrivsel samt børns trivsel i forbindelse med overgange og skift i læringsmiljøer.

Et vigtigt trin i arbejdsgangene er, at I inddrager barnets og forældrenes perspektiver på trivsel, blandt andet I jeres fælles refleksioner over børnenes trivsel og læringsmiljøet i klassen. Det kan også være vigtigt, at I inddrager andre fagpersoner. Samarbejdet både med børn, forældre og andre fagpersoner er afgørende, da børns hverdagsliv, og dermed trivselsarbejdet, bevæger sig på tværs af skole, fritidsmiljøer og hjem.

» Jeg synes, det stærke, er det her med, at vi både får barnets, forældrenes og vores vinkel på det. At vi kommer hele vejen rundt. (...) Det, synes jeg, er et megastærkt redskab. Og det har vi ikke haft før på samme måde. «
– Pædagogisk personale

I kan læse guiden for TOPH Skole kronologisk eller anvende guiden som opslagsværk. Til guiden hører et katalog med redskaber, som er udviklet til at understøtte arbejdet med TOPH Skole.

God læse- og arbejdslyst!

BAGGRUND

TOPH Skole er en videreudvikling af 'Opsporingsmodellen' (TOPI) målrettet dagtilbudsområdet (KORA & Mehlbye, J. 2015). TOPH Skole er udviklet i perioden 2022-2025 af Social- og Boligstyrelsen i samarbejde med Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, kommunerne Slagelse, Kerteminde, Tønder og Jammerbugt samt VIA University College. Desuden er VIA University College medudviklere af tilhørende kompetenceudviklingskoncept. Rambøll har bidraget til udvikling af TOPH Skole samt it-understøttelse i initiativperioden. Social- og Boligstyrelsen har evalueret TOPH Skole, og guiden er revideret på baggrund af evalueringen.

TOPH Skole er afprøvet blandt almene folkeskoler. Modellen kan også anvendes af fri- og privatskoler med de tilpasninger, der følger af det anderledes styringsforhold, og kan tilpasses organiseringen på fx specialskoler eller specialundervisningstilbud.

Af hensyn til læsevenligheden anvendes 'barn'/'børn' som gennemgående betegnelse og omfatter alle steder både børn, unge og elever, som går i grundskolen.

§

FOLKESKOLENS ARBEJDE MED BØRNENES TRIVSEL

Forskellige love har betydning for arbejdet med børns trivsel og udvikling i folkeskolen:

- **Folkeskoleloven**, som fastslår elevers ret og pligt til undervisning og skolens ansvar for at fremme faglig og alsidig udvikling. Dette skal ske med den nødvendige støtte til elever, der har brug for det, og med fokus på elevernes deltagelsesmuligheder i skolens læringsmiljøer. Skolen skal sikre, at alle elever deltager i undervisningen og afdækker årsagen til elevers eventuelle fravær.
- **Barnets lov** understreger, at alle indsatser skal tage udgangspunkt i barnets bedste. Det gælder også tidlig forebyggelse af sociale problemer. I samarbejde med familieafdelingen skal der være særlig opmærksomhed på børn i udsatte positioner og/eller med behov for social hjælp og støtte. Målet er, at alle børn får lige muligheder for læring, trivsel, sundhed, udvikling og et selvstændigt voksenliv.
- **Undervisningsmiljøloven**, som fastslår elevers ret til et sundt og trygt undervisningsmiljø, der fremmer elevernes almene trivsel og velvære. Undervisningsmiljøet skal bidrage til at øge elevernes muligheder for udvikling og læring og dermed fremme deres udbytte af undervisningen.
- **Sundhedsloven** danner ramme for samarbejdet mellem skole og sundhedspleje i arbejdet med forebyggelse, tidlig opsporing og understøttelse af børns trivsel og udvikling. Det **lettilgængelige kommunale behandlingstilbud** til børn og unge i psykisk mistrivsel eller med symptomer på psykisk lidelse er forankret i sundhedsloven. Tilbuddet sikrer, at børn og unge har let adgang til en vurdering af symptomer og afklaring af behandlingsbehov. Udredning og behandling skal tilbydes i sammenhæng med anden relevant hjælp efter sundhedsloven, barnets lov og folkeskoleloven.

Hertil understøttes folkeskolens arbejde med trivsel af en række nationale krav. **Den nationale trivselsmåling**, som er reguleret i folkeskoleloven, giver et fælles grundlag for at følge trivsel i skolen som helhed og skal ses som ét blandt flere redskaber i skolens trivselsarbejde. Skoler kan på baggrund af trivselsmålingens resultater udarbejde handleplaner for trivsel på klasseniveau. **Undervisningsmiljøvurderingen** sætter fokus på det fysiske, psykiske og æstetiske undervisningsmiljø og skal indeholde en handlingsplan for håndtering af eventuelle problemstillinger og opfølgning. Alle skoler skal have **ordensregler og et værdiregelsæt med antimobbestrategi**, som fastlægger fælles forventninger til adfærd og relationer. Endelig skal skoler **systematisk registrere og følge op på elevfravær**, da fravær kan være både tegn på og årsag til mistrivsel og kræver tidlig pædagogisk og tværprofessionel opmærksomhed for alle elever uanset individuelle forskelle og behov for støtte. Skolen skal hurtigst muligt kontakte forældre for at undersøge årsag til fraværet.

I forlængelse af den politiske aftale om nye regler for fravær og specialundervisning i folkeskolen (januar 2026) forventes det, at der fra skoleåret 2027/2028 træder nye regler i kraft, som giver kommuner og skoler en række nye forpligtelser i forbindelse med håndtering af og opfølgning på fravær og mistrivsel.

SAMMENHÆNG MELLEM TOPH SKOLE OG DEN NATIONALE TRIVSELSMÅLING

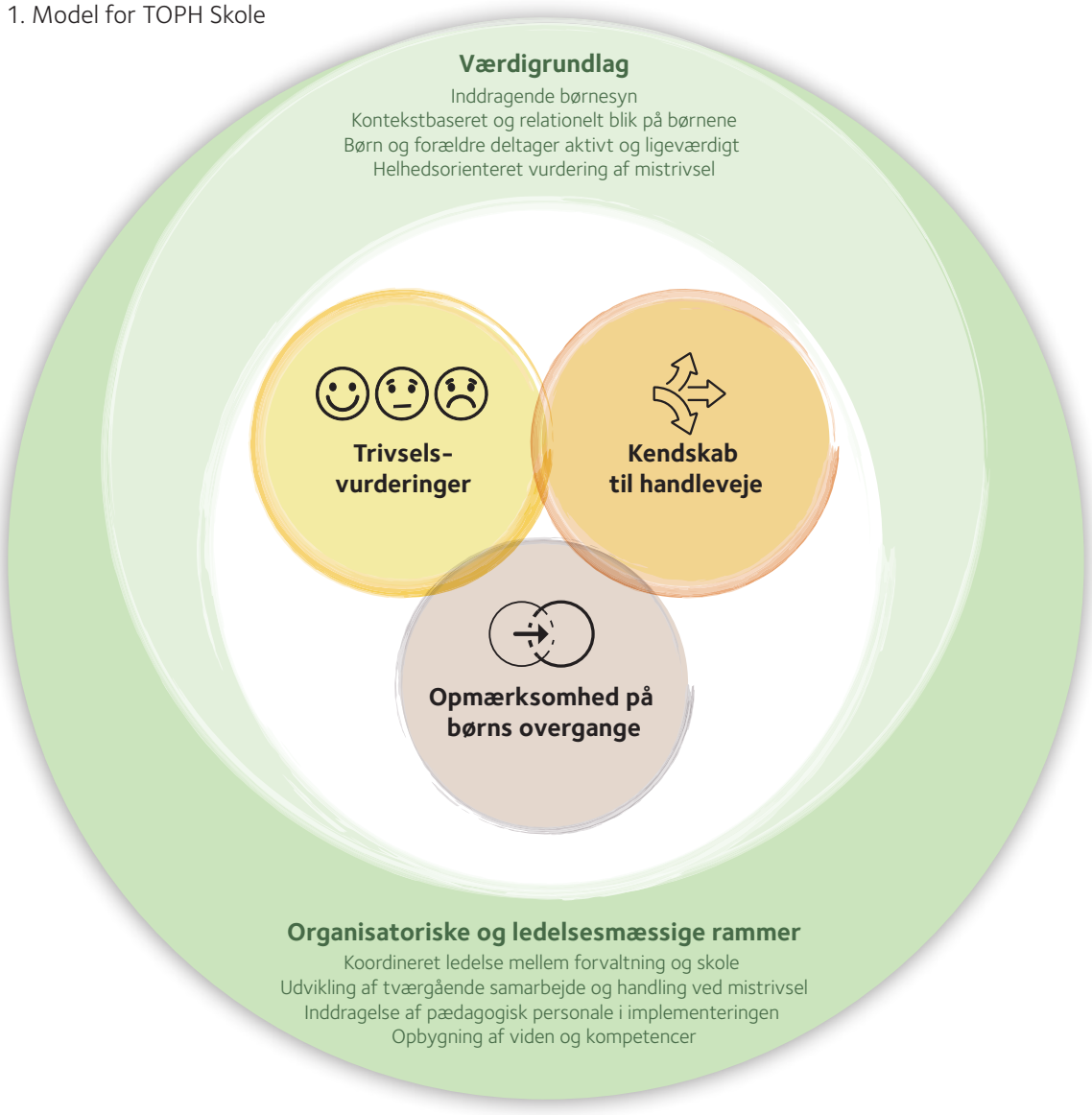
TOPH Skole er ikke lovpligtig, men kan anvendes som et praksisnært og systematisk redskab i arbejdet med børns trivsel og udvikling i folkeskolen. Hvor de nationale trivselsmålinger bidrager med viden til trivselsarbejdet på skole- og klasseniveau, bidrager TOPH Skole med viden på individniveau og en systematik for fælles faglig refleksion over børnenes trivsel. Med TOPH Skole understøttes skolens arbejde med tidlig opsporing og håndtering af bekymringer for børns trivsel. Modellen understøtter klasseteamets og skoleledelsens faglige dialog om trivsel samt skolens samarbejde med forældre og relevante fagprofessionelle om barnets trivsel og læringsmiljøet i klassen.

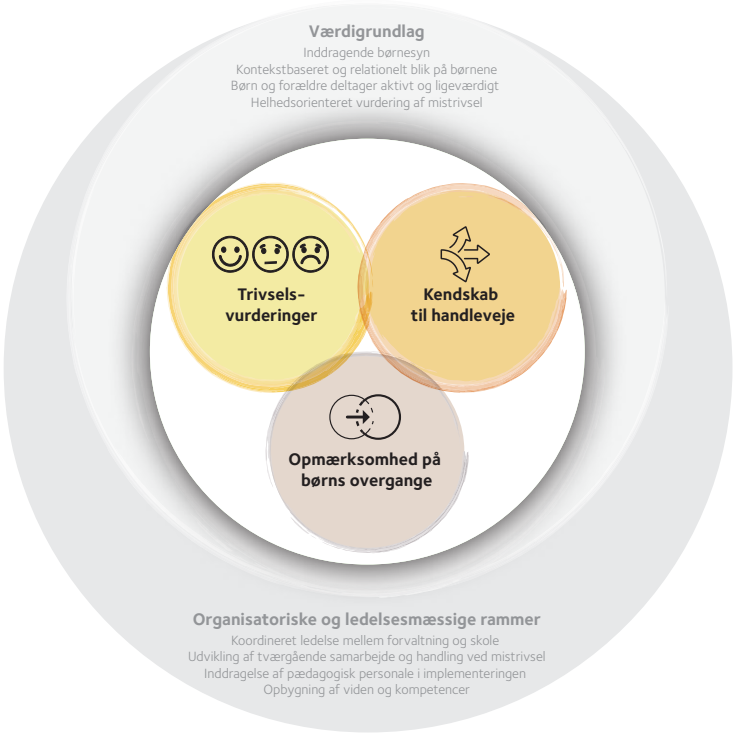
2. TOPH Skole – Kort fortalt

TOPH Skole anviser mulige arbejdsgange for, hvordan I 1) systematisk kan vurdere børns og klassers trivsel, 2) kan sikre kendskab til handleveje samt 3) er opmærksomme på børns trivsel i overgange mellem læringsmiljøer.

I dette kapitel præsenteres I for et samlet overblik over de tre arbejdsgange. Arbejdsgangene konkretiseres i kapitel 5-7. TOPH Skole hviler dertil på et værdigrundlag og en trivselsforståelse, som er beskrevet hhv. i kapitel 3 og kapitel 4 og understøttes af de organisatoriske og ledelsesmæssige rammer, som er beskrevet i kapitel 8.

Figur 1. Model for TOPH Skole

2.1 TOPH SKOLE TRIVSELSVURDERINGER

I TOPH Skole indgår systematiske trivselsvurderinger af alle børn, dels af det enkelte barn, dels af klassen som helhed. Trivselsvurderingerne foretages af det pædagogiske personale i samarbejde med børn og forældre.

Individuelle perspektiver

I arbejdet med trivselsvurderingerne er første skridt, at henholdsvis pædagogisk personale, barnet og forældre giver deres perspektiv på det enkelte barns trivsel. De tre perspektiver indsamles ved hjælp af spørgsmål, der er tilpasset hver gruppe, men som alle belyser de samme trivselsdimensioner. Spørgsmålene er udviklet til TOPH Skole.

Trivselsvurderinger i klasseteamet

Efter indhentning af de individuelle perspektiver foretager klasseteamet en fælles trivselsvurdering af både hvert enkelt barn og af læringsmiljøet i klassen, og teamet drøfter eventuelle behov for tiltag. De individuelle perspektiver danner grundlaget for teamets faglige drøftelse og trivselsvurdering. Der er udviklet refleksionsspørgsmål til drøftelserne.

» (...) at børnene ikke er anonyme i TOPH Skole, det er en væsentlig faktor. Det er nyt for os. Det har vi ikke haft muligheden for før. Og det gør faktisk, at du kan gå ind og være nysgerrig sammen med barnet på, hvad er det, det her handler om. Og så synes jeg egentlig, at vi kan flytte trivslen. «
– Pædagogisk personale

2.2 KENDSKAB TIL HANDLEVEJE

TOPH Skole beskriver, hvilke overvejelser og beslutninger der er vigtige både på den enkelte skole og kommunalt for at sikre, at der handles på mistrivsel og iværksættes den rette støtte. Tydelige procedurer kan hjælpe jer med at sikre fælles tilgang, hvor I handler systematisk ud fra en klar rolle- og ansvarsfordeling og med sammenhæng mellem skolens tiltag og kommunens øvrige indsatser og muligheder for støtte gennem tværprofessionelle samarbejder.

Procedurerne beskriver jeres handleveje og bør dels rumme lovgivningsmæssige forpligtelser, dels de muligheder I som pædagogisk personale eller ledelse har for at hjælpe barnet eller klassen, når I bliver opmærksomme på begyndende mistrivsel. Handleveje omfatter både tiltag, I selv iværksætter i skolen, og indsatser på kommunalt niveau.

2.3 OPMÆRKSOMHED PÅ BØRNS OVERGANGE

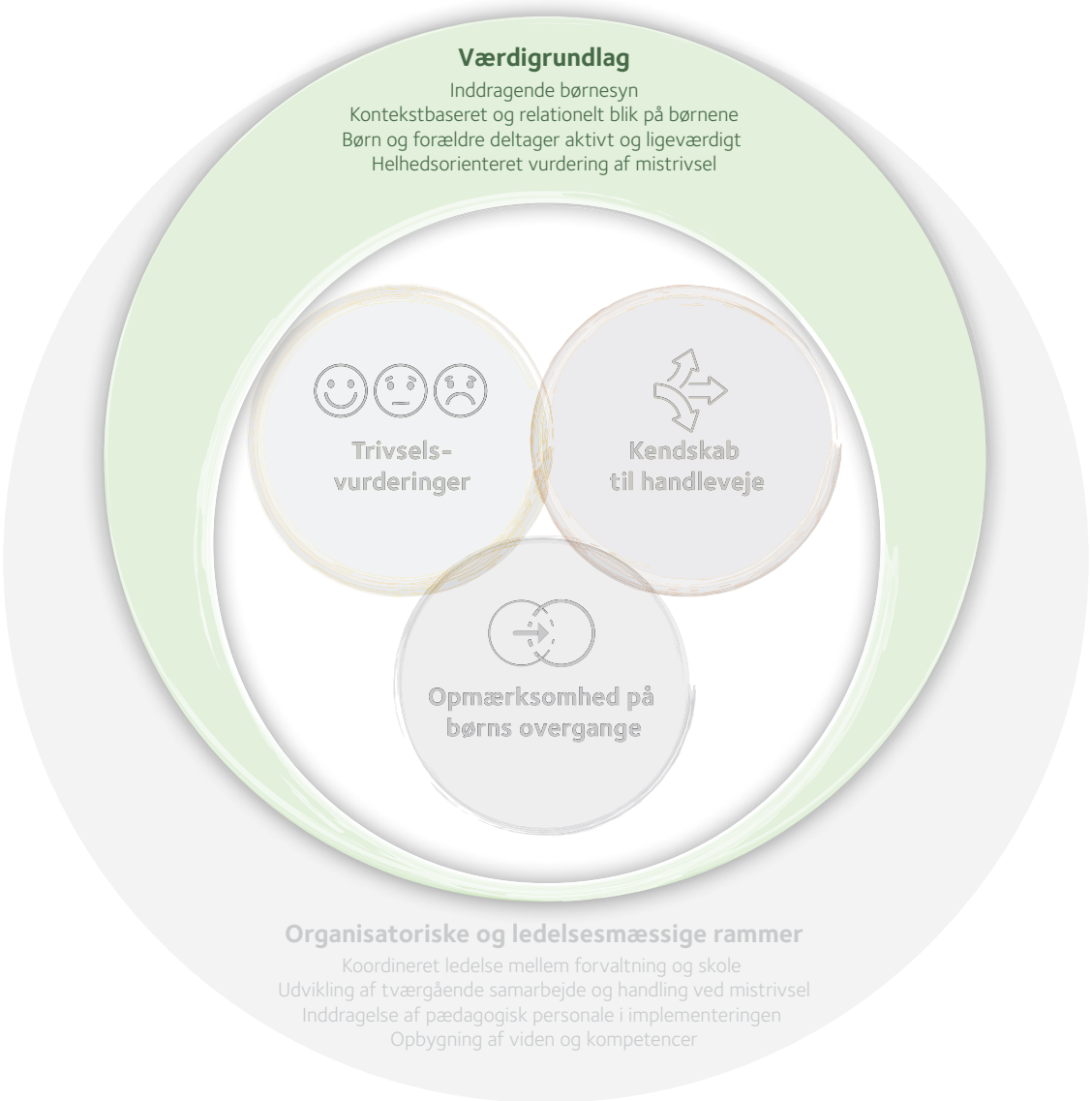
Overgange er eksempelvis overgangen fra dagtilbud til skole, børnehaveklasse til 1. klasse, fra indskoling til mellemtrin fra mellemtrin til udskoling eller udskoling til ungdomsuddannelse. Derudover skoleskift i forbindelse med flytning eller visitation til eller fra specialundervisningstilbud. Overgange og skift indebærer ofte forskellige forandringer såsom skift i fysisk lokation og skift i relationer, herunder skift i primærvoksne.

Overgange og skift opleves forskelligt fra barn til barn, men fælles er, at det kan påvirke barnets trivsel. TOPH Skole indeholder derfor redskaber til at arbejde med sammenhæng i disse ovennævnte overgange. Redskaberne understøtter jer i, sammen med børn og forældre, at dele viden og erfaringer systematisk med det formål at styrke børnenes trivsel og udvikling i det modtagende læringsmiljø.

Andre skift sker i løbet af en skoledag, fx mellem undervisning og frikvarter og mellem skole og fritidstilbud. Fokus på disse hverdagsskift er centrale i arbejdet med TOPH Skole trivselsvurderinger.

3. Værdigrundlag for TOPH Skole

TOPH Skole hviler på et værdigrundlag, som uddybes på næste side og i praksis udfoldes gennem de tre arbejdsgange, der er beskrevet i guiden og i brugen af de tilhørende redskaber.

3.1 INDDRAGENDE BØRNESYN

Et inddragende børnesyn i skolen omfatter både undervisning, undervisningsmiljø, skolekultur og faglige aktiviteter, herunder pædagogiske og didaktiske tilgange. Det indebærer, at I møder barnet med positive og passende forventninger og inddrager barnets perspektiver og ressourcer i skolens læringsformer og aktiviteter.

I gør barnet livsdueligt ved at:

- styrke barnets selvforståelse, selvværd og selvtillid
- fremme barnets styrker og hjælpe det med at mestre faglige og sociale udfordringer og føle sig kompetent i sit eget liv
- lære barnet at tage ansvar, at samarbejde og træffe beslutninger som del af skolens arbejde med demokratisk dannelse.

3.2 KONTEKSTBASERET OG RELATIONELT BLIK PÅ BØRNENE

I TOPH Skole arbejdes der ud fra et kontekstbaseret og relationelt perspektiv, hvor børns trivsel og adfærd forstås i samspil mellem individ og fællesskab og ud fra den hverdag, som barnet indgår i.

Det er vigtigt, at jeres forståelse bygger på, at:

- trivsel og deltagelse er noget, der opstår i de aktiviteter og fællesskaber, som barnet indgår i
- skolens læringsmiljø og læringsfællesskaber har grundlæggende betydning for barnets trivsel og udvikling.

3.3 BØRN OG FORÆLDRE DELTAGER AKTIVT OG LIGEVÆRDIGT

Børn har afgørende viden, som både kan belyse en trivselsproblematik, årsagerne hertil samt mulige løsninger. Det er derfor centralt, at:

- I altid spørger ind til og lytter til barnets oplevelser
- barnet får mulighed for at være en del af aktiviteter og beslutninger, der vedrører barnet, og at I skaber de rette forudsætninger for, at det er muligt
- barnet ved, hvorfor det bliver spurgt i forbindelse med TOPH Skole trivselsvurdering, og hvordan I følger op.

Barnets forældre kender barnet bedst og har derfor vigtig viden om barnets trivsel. Samarbejdet mellem jer, forældrene og barnet bør derfor tilrettelægges, så barn og forældre deltager aktivt og ligeværdigt. Formålet er, at dialog og løsninger tager afsæt i deres perspektiver og ressourcer. Et ligeværdigt samarbejde kan styrke barnets og forældrenes oplevelse af autonomi samt understøtte deres ejerskab til en eventuel indsats. I vil i nogle tilfælde have et andet syn på barnet end forældrene. Her bør I invitere til en åben og ærlig dialog og interesse for, hvorfor barnet agerer forskelligt i de forskellige miljøer, barnet er del af.

3.4 HELHEDSORIENTERET VURDERING AF MISTRIVSEL

Trivselsproblematikker kan være komplekse og sammensatte og knytte sig til forhold på tværs af skole, fritid, hjem, familie samt barnets egne oplevelser og forudsætninger. Med TOPH Skole er målet at lytte til barnets samlede oplevelse af trivsel samt fagligt at vurdere, om omgivelserne understøtter barnets trivsel. Der er fokus på barnets egen oplevelse af trivsel – og ikke en snæver eller standardiseret normbaseret trivselsforståelse. Eksempelvis er få sociale relationer ikke i sig selv et tegn på social mistrivsel, hvis relationerne opfylder barnets behov. Ligeledes er barnets faglige frustration ikke nødvendigvis ensbetydende med faglig mistrivsel, da frustration er naturligt i en læringsproces.

Målet er en helhedsorienteret vurdering, hvor I:

- tager højde for, hvordan barnets trivsel udvikler sig over tid, herunder varighed og intensitet af udfordringer
- vurderer, om barnet oplever at høre til og oplever at kunne deltage meningsfuldt i klassefællesskabet
- vurderer, om barnet oplever at have reelle handlemuligheder og at kunne få hjælp til – og gradvist selv udvikle evnen til – at håndtere dét, der udfordrer og er svært
- inddrager de krav, forventninger og rammer, som barnet møder, samt hvordan disse understøtter eller udfordrer barnets trivsel over tid.

4. Trivselsforståelse og fire trivselsdimensioner i TOPH Skole

I dette kapitel udfoldes forståelsen af trivsel i TOPH Skole. I præsenteres for trivselsforståelsen af hhv. et barn og en klasse i trivsel, og I får indblik i de fire dimensioner af trivsel, som danner afsæt for trivselsvurderingens redskaber.

4.1 TRIVSELSFORSTÅELSE I TOPH SKOLE

Trivsel forstås som dynamisk og foranderlig og opstår i samspillet mellem barnet og de relationer og fællesskaber, barnet indgår i. (Trivselskommissionen 2025; Kiil et al. 2017; Lave 2009). Arbejdet med TOPH Skole tager derfor udgangspunkt i børnenes relationer og de sammenhænge, de er del af, samtidig med opmærksomhed på barnets ressourcer og eventuelle behov.

Trivsel kan betragtes både udefra og indefra. Udefra kan forskellige dimensioner af barnets udvikling og sundhed betragtes, fx jeres og forældres perspektiv på barnets udvikling, relationer og deltagelse i hverdagen. Indefra kan trivsel betragtes gennem barnets oplevelse af aspekter i eget liv. Barnets og forældres perspektiver samt jeres vurdering af trivsel kan samtidig være påvirket af forventninger til, hvordan 'man bør have det'. (Ben-Arieh et al. 2014; Villumsen et al. 2024).

Med TOPH Skole betragtes barnets trivsel og klassetrivsel som gensidigt afhængige: når børn trives som individer, styrkes fællesskabet, og når klassefællesskabet fungerer, understøttes hvert barns mulighed for at trives, lære og udvikle sig.

Et barn i trivsel

I TOPH Skole forstås et barn i trivsel som barnets oplevelse af tilfredshed, tryghed og glæde samt mestring og tiltro til egne evner. Et barn i trivsel indebærer desuden mulighed for at udvikle sig og udfolde sine evner samt opleve at høre til i sociale fællesskaber både i og uden for skolen, hvor barnet føler sig accepteret, inkluderet og værdsat.

Trivsel rummer også en oplevelse af meningsfuldhed, ligesom kropsligt velvære styrker børns trivsel. Samtidig indebærer trivsel, at barnet har modstandskraft (resiliens) og mulighed for at håndtere perioder med udfordringer og modgang som en naturlig del af livet. (Antonovsky 1987; Trivselskommissionen 2025).

En klasse i trivsel

I TOPH Skole forstås en klasse i trivsel som en klasse, der danner rammen om et trygt og positivt miljø, hvor børnene kan deltage i undervisningen og i fællesskabet og udvikle sig fagligt og socialt. Kulturen i en klasse er aldrig statisk. Det betyder, at der for en klasse i trivsel kontinuerligt arbejdes med at skabe en dynamisk, mangfoldig, positiv og omsorgsfuld klassekultur, hvor børnene oplever tryghed til at lære, eksperimentere og begå fejl uden frygt for negative konsekvenser. Derudover oplever børnene i en klasse i trivsel, at de kan interagere positivt med de andre børn og voksne i klassen. (Søndergaard et al. 2014; Knoop et al 2017).

4.2 DE FIRE TRIVSELSDIMENSIONER I TOPH SKOLE

Dette afsnit uddyber baggrunden for de spørgsmål, som stilles til hhv. børn, forældre og pædagogisk personale i vurderingen af det enkelte barns trivsel og af læringsmiljøet.

Litteratur om børns udvikling og trivsel beskriver børns trivsel som multifaktoriel og determineret af kontekst, relationer og ressourcer (herunder levevilkår). Beskrivelserne omfatter ofte psykiske og emotionelle, faglige, sociale samt fysiske dimensioner. (Villumsen et al. 2024; Pedersen et al. 2016; Trivselskommissionen 2025). I TOPH Skole vurderes børnenes trivsel på baggrund af disse fire trivselsdimensioner.

Psykisk og emotionel trivsel

Psykisk og emotionel trivsel handler om tryghed, glæde, tilfredshed, meningsfuldhed, selvværd, emotionel balance og resiliens. Det indebærer, at barnet oplever at kunne udfolde sine evner, håndtere dagligdags udfordringer og indgå i fællesskaber med andre.

Psykisk og emotionel trivsel knytter sig således både til barnets oplevelse af tilhør i fællesskaber, sin mulighed for at udtrykke sig omkring egne følelser i tilknytning til fællesskaber og til sin oplevelse at kunne udfolde sine evner og påvirke eget liv.

Faglig trivsel

Faglig trivsel omfatter børnenes oplevelse af meningsfuld læring, motivation, engagement, medbestemmelse og faglig udvikling.

Skole- og klassemiljøet samt klasseledelse spiller en afgørende rolle for det enkelte barns faglige trivsel. Læring opstår enten direkte eller indirekte i samspil med andre børn. Et miljø og et klasserum, der understøtter et deltagelsesfremmende læringsmiljø, respekt og positivt samarbejde, bidrager til et barns følelse af tryghed og tilhørsforhold. Det skaber mulighed for, at barnet føler sig motiveret til at deltage aktivt i undervisningen og til at bidrage til fællesskabet.

Social trivsel

Social trivsel omfatter barnets oplevelse af at blive forstået, passe ind og have gode relationer til jævnaldrende og voksne. Det handler om at føle sig anerkendt som en del af skolen, klassen og fællesskabet og indgå i trygge, positive og meningsfulde relationer.

Social trivsel forudsætter, at børn kan mestre det sociale miljø ved at aflæse forskellige situationer og regulere sig selv herefter, så de kan deltage i fællesskabet på passende vis. Social trivsel beror derfor på imødekommende og støttende lærere og pædagoger, der har blik for både de enkelte børns trivsel og fællesskabets dynamikker og sociale processer.

Fysisk trivsel

Fysisk trivsel defineres som en sammenhæng mellem fysisk aktivitet, fysisk tryghed og kropsligt velbefindende. Fysisk aktivitet kan styrke trivsel ved at understøtte barnets oplevelse af mestring og følelse af selvværd samt ved at engagere barnet i nye relationer og venskaber i kraft af det kropslige møde.

Børns udgangspunkt for at deltage i skolens fysiske aktiviteter er forskelligt. Et miljø og et klasserum, der tager højde for barnets deltagelsesbetingelser og eventuelle støttebehov, kan bidrage til et barns fysiske trivsel, ved at barnet føler sig trygt, involveret og inkluderet.

Søvn og kost udgør væsentlige forudsætninger for barnets kropslige velbefindende. Tilstrækkelig og uforstyrret søvn samt sunde mad- og måltidsvaner er forudsætninger for børns udvikling og har stor betydning for børns evne til at koncentrere sig og tilegne sig læring.

5. Arbejdsgang: TOPH Skole trivselsvurderinger

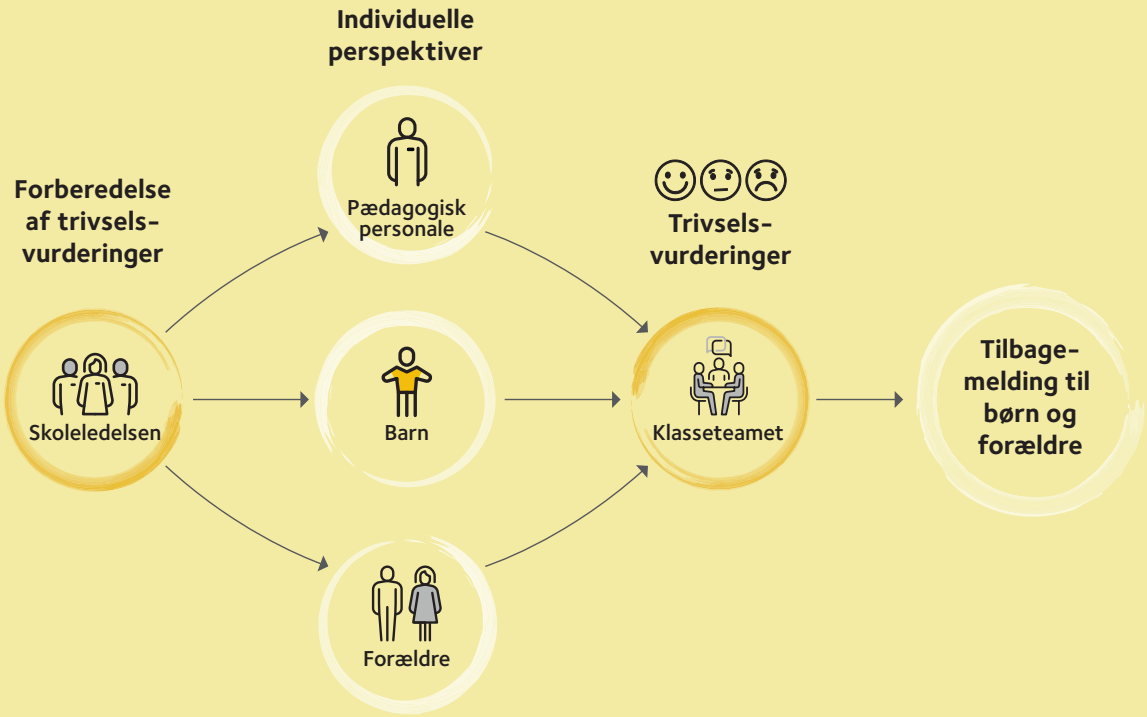
TOPH Skole trivselsvurderinger hjælper jer med systematisk at være opmærksomme på trivsel hos det enkelte barn og i klassen. Tegn på mistrivsel opdages tidligt, og der skabes et fælles grundlag for refleksion, dialog og handling, så problemer kan håndteres, før de vokser sig store.

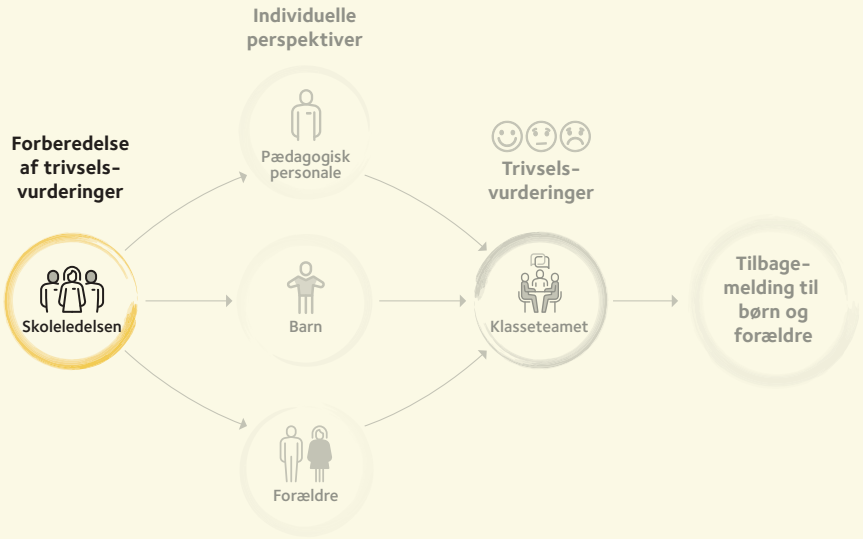
Hver runde af trivselsvurderinger omfatter en særskilt vurdering af hvert enkelt barns trivsel og en helhedsvurdering af klassens samlede trivsel. Trivselsvurderingen foretages af pædagogisk personale og baseres på perspektiver fra barn og forældre samt refleksionsspørgsmål til klasseteamet. Det er frivilligt for børn og forældre, om de vil deltage.

TOPH Skole anviser mulige arbejdsgange for gennemførelse af trivselsvurderinger. I kan tilpasse rækkefølgen på de forskellige trin, så de passer ind i skolens sædvanlige arbejdsgange og arbejde med trivsel – fx kan I starte med en helhedsvurdering af læringsmiljøet, hvis I finder det mest hensigtsmæssigt.

Figur 2. TOPH Skole trivselsvurderinger

5.1 FORBEREDELSE

Tag stilling til it-understøttelse, arbejdsgange og ressourcer

TOPH Skole trivselsvurderinger kan enten gennemføres analogt eller med it-understøttelse. It-understøttelse kan dog give bedre overblik over data og understøtte den fælles systematik på tværs af medarbejdere.

Det er en central del af jeres forberedelse som skoleledelse, at I både tager stilling til, hvorvidt I vil anvende it-understøttelse, og hvordan I vil arbejde med de forskellige trin i arbejdsgangen for TOPH Skole trivselsvurderinger. Det indebærer også at afklare, om arbejdsgangene skal tilpasses jeres lokale organisering og praksis, samt hvordan tid og ressourcer skal prioriteres. Beslut fx, hvor mange fra klasseteamet der skal bidrage til henholdsvis de individuelle perspektiver og den efterfølgende trivselsvurdering i klasseteamet.

Korrekt datahåndtering

I arbejdet med TOPH er det centralt, at datahåndteringen er hensigtsmæssig og korrekt. Derfor skal der i kommunen og på den enkelte skole være en opmærksomhed på forvaltningsret og gældende regler for databeskyttelse.

ERFARING FRA PRAKSIS

En klar plan og øremærket tid

Skoleledelsen spiller en central rolle i at sikre gode rammer for trivselsvurderingerne. Erfaringer viser, at det fungerer bedst, når der er planlagt og øremærket tid, og når mindst to fra klassens lærer- og pædagogteam bidrager til klasseteamets vurdering. På en pilotskole har det været velfungerende at afsætte ca. to sammenhængende timer til klasseteamets fælles refleksion og vurdering af de enkelte børn og læringsmiljøet.

Ledelsen understøtter processen ved at lægge en klar plan for, hvornår vurderingerne laves, hvem der deltager og ved at sikre eventuelt vikardækning. Det styrker også arbejdet, når ledelsen eller en trivselsmedarbejder er tilgængelig for sparring undervejs.

Planlæg tidspunkter for gennemførelse af TOPH Skole trivselsvurdering

Det anbefales, at TOPH Skole trivselsvurderinger som udgangspunkt gennemføres 1-2 gange årligt. I fastlægger selv tidspunkter og hyppighed, så trivselsvurderingerne passer med jeres årshjul og fx bidrager til skole-hjem-samtaler og overlevering af viden ved overgange. Tænk også på, at vurderingerne gennemføres på tidspunkter, hvor I har opnået et tilstrækkeligt kendskab til børnene efter eventuelle overgange, og hvor der er mulighed for tilbagemelding til børn og forældre inden en længere ferieperiode.

Vær opmærksom på sammenfald med andre undersøgelser og målinger

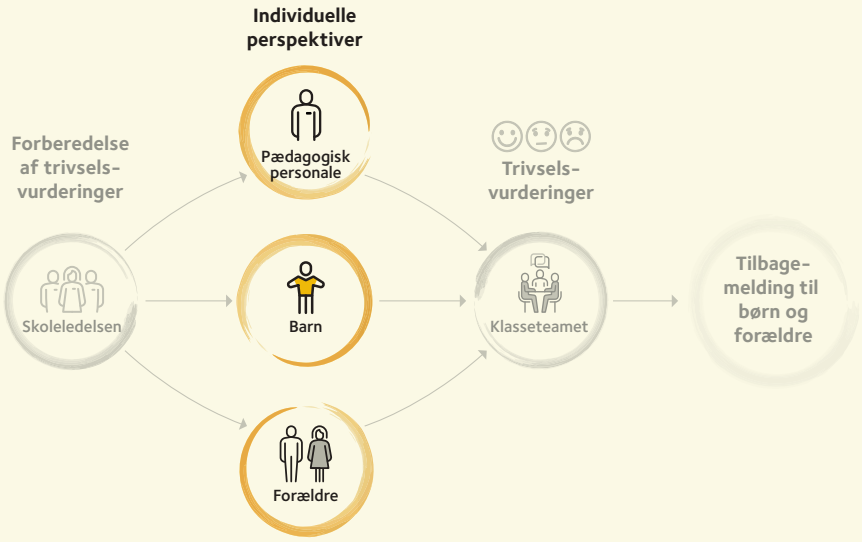
Trivselsvurderingen indebærer, at børn og forældre besvarer et kort spørgeskema, og derfor kan samtidige eller nærliggende spørgeskemaundersøgelser skabe forvirring om formål og afsender. Når I planlægger tidspunkter for gennemførelse af TOPH Skole trivselsvurderinger, er det væsentligt at overveje, om der er sammenfald med andre undersøgelser, fx den obligatoriske nationale trivselsmåling.

En tydelig adskillelse i gennemførelsestidspunkt bidrager til klarhed, bedre besvarelser og et mere meningsfuldt grundlag for dialog og opfølgning.

Information og kendskab til proces

Forud for hver TOPH Skole trivselsvurdering har skoleledelsen ansvar for, at pædagogisk personale har den nødvendige viden om trivsel/mistrivsel og TOPH Skoles arbejdsgange for trivselsvurdering og handleveje ved tegn på mistrivsel. Det er også skoleledelsens ansvar, at børn og forældre bliver tilstrækkeligt informeret om processen og anvendelsen af trivselsvurderingerne, herunder at det er frivilligt for børn og forældre, om de vil deltage.

5.2 INDIVIDUELLE PERSPEKTIVER

Arbejdet med trivselsvurderingen indledes med, at henholdsvis pædagogisk personale, barn og forældre giver hver deres perspektiv på det enkelte barns trivsel. De individuelle perspektiver indhentes parallelt og udgør tilsammen grundlaget for jeres faglige dialog i klasseteamet og den efterfølgende trivselsvurdering af børnene og klassen.

Perspektiverne skal ikke forstås som facit, men som vigtige bidrag, der nuancerer og kvalificerer jeres drøftelser. Forskellige og modsatrettede perspektiver betragtes som værdifulde, da de kan styrke jeres refleksioner og danne et solidt grundlag for trivselsvurderingen.

Pædagogisk personales perspektiver

Minimum to lærere eller pædagoger, som har godt kendskab til barnet, bidrager med hver deres perspektiv på barnets trivsel. Dette gøres ved hjælp af refleksionsspørgsmålene fra TOPH Skole Redskabskatalog. Spørgsmålene dækker de fire trivselsdimensioner, og I kan supplere med andre spørgsmål og emner, hvis det er relevant i forhold til barnet.

For hvert barn angiver den enkelte lærer eller pædagog derefter sit perspektiv på barnets trivsel ud fra tre muligheder:

- Barnet trives.
- Der er grund til øget opmærksomhed.
- Der er bekymring.

Beskrivelsen suppleres med en kort skriftlig begrundelse, der senere kan indgå som afsæt for jeres faglige dialog og fælles trivselsvurdering i klasseteamet.

Det er ikke nødvendigvis de samme medarbejdere, der bidrager med perspektiver på alle børn i klassen. Det afgørende er, at perspektiverne kommer fra fagprofessionelle, der har godt kendskab til det enkelte barn.

Trives barnet med skoledagens skift?

Hverdagsovergange er de gentagne skift i løbet af skoledagen, hvor barnet bevæger sig mellem forskellige rammer og relationer, fx fra hjem til skole, undervisning til frikvarter eller fra skole til SFO eller klub. For nogle børn kan disse overgange være udfordrende, fx fordi rammerne bliver mere åbne, og kravene til selvstændighed og social deltagelse øges. I jeres vurdering af barnet er det derfor vigtigt at have opmærksomhed på, hvordan det enkelte barn trives med skoledagens skift.

REDSKABER

Pædagogisk personales perspektiver

- Refleksionsspørgsmål til pædagogisk personales individuelle perspektiver (redskab 1).

Barnets perspektiv

Parallelt med at pædagogisk personale afgiver deres perspektiver, indhenter I også børnenes perspektiver på egen trivsel. Det sker ved hjælp af et kort spørgeskema, som udfyldes i skoletiden. Børnene besvarer så vidt muligt spørgsmålene selv. I TOPH Skole Redskabskatalog findes spørgerammer til henholdsvis indskoling og mellemtrin/udskoling.

Overvej, hvordan I tager hensyn til børnenes forudsætninger og behov, når børnene skal besvare spørgeskemaet. For børn, der ikke kan udfylde spørgeskemaet selv, kan klasseteamet tilrettelægge en alternativ proces. I kan fx vurdere, om yngre børn eller børn med funktionsnedsættelser har brug for støtte fra en voksen, eller om det er tilstrækkeligt, at spørgsmålene læses højt, evt. med elektronisk oplæsning. I den forbindelse er det væsentligt at være opmærksom på, hvordan voksnes deltagelse kan påvirke barnets svar.

ERFARING FRA PRAKSIS

Privatliv og fortrolighed er vigtigt for børnene

Vær opmærksom på børnenes mulighed for at udfylde spørgeskemaet, uden at klassekammerater kan se deres besvarelse. Nogle børn fra pilotskoler i projektet peger på, at rammerne i klassen ikke altid er fortrolige nok:

» Hvis nu det var nogle meget personlige spørgsmål, og jeg havde det meget svært i klassen, fx mobning eller et eller andet, så kunne jeg godt føle, at det var meget sådan (...) Alle kunne bare kigge på min computer og se præcis, hvad det var, jeg svarede. »
– Barn, mellemtrin

En løsning kan være at opdele klassen i mindre grupper, hvor man har mulighed for at sidde 'rundt om et bord', så ingen sidder bagved det enkelte barn og kan se med på skærmen.

Inden børnene besvarer spørgeskemaet, er det vigtigt, at børnene kender formålet med trivselsvurderingen, og at de ved, hvordan deres svar anvendes. Gentag gerne, hvem der ser deres svar, og at besvarelsen ikke er anonym. For nogle børn kan det være følsomt at besvare spørgsmålene, så fortæl også på forhånd, at I står til rådighed, hvis de har brug for en snak. Det kan også være en hjælp, at I gennemgår spørgsmålene sammen i klassen forud for besvarelsen.

Fortæl barnet, at:

- Skolen gerne vil vide, om du har det godt, og om I har det godt i klassen. Vi vil gerne hjælpe, hvis du eller klassen har brug for det.
- Vi (fortæl hvem) ser dine svar. Besvarelsen er ikke anonym (modsat den nationale trivselsmåling).
- Hvis der er noget, vi er i tvivl om, vil vi gerne tale med dig bagefter.
- Vi taler også med dine forældre om, hvordan du har det. Men vi taler med dig, hvis vi vil vise din besvarelse.
- Hvis du har brug for at tale med en voksen, når du har svaret på spørgsmålene, kan du altid sige det til (fortæl hvem).

TOPH Skole Redskabskatalog indeholder en vejledning om information til børnene og forklaring af spørgsmål.

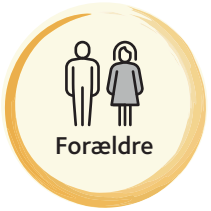
Andre metoder til at afdække barnets og klassens perspektiv

I kan overveje supplerende metoder til at tale med børnene om trivsel, hvis I vil have et mere nuanceret billede af børnenes oplevelse af egen og klassens trivsel. Det kan være klassebaserede samtaler eller elevsamtaler med mere visuelle og legende metoder, hvor børnene fx tager billeder af steder eller situationer, de forbinder med trivsel. De forskellige tilgange kan også give vigtige perspektiver til jeres fremadrettede trivselsarbejde.
Find fx inspiration i redskabet *Pædagogisk klasseplan* på emu.dk.

REDSKABER

Barnets perspektiv

- Spørgsmål til børn – spørgerammer til henholdsvis 0.-3. klasse og 4.-10. klasse (redskab 2).
- Vejledning om information til børnene og forklaring af spørgsmål forud for besvarelsen (redskab 4).

Forældrenes perspektiv

Sideløbende indhenter I også forældrenes perspektiv på barnets trivsel via et kort spørgeskema. Som udgangspunkt indhentes der én forældrebesvarelse pr. barn. Vær dog opmærksom på, om der i nogle tilfælde er behov for at inddrage perspektiver fra begge forældre, eller evt. plejeforældre, eller en kontaktpædagog for børn, der er anbragte.

I planlægningen skal I sikre, at forældre har mulighed for at bidrage. Det kan fx handle om sproglige forudsætninger, adgang til digitale løsninger eller andre forhold, der kan have betydning for forældrenes mulighed for at svare på spørgsmålene. Spørgerammen til forældre fremgår af TOPH Skole Redskabskatalog, der også indeholder oversættelser til udvalgte sprog.

Forældrene skal orienteres om trivselsvurderingens formål, indhold og forløb. Forældrene skal gøres tydeligt opmærksomme på, hvem der ser besvarelserne, og hvordan de bliver brugt. Fortæl også, hvornår og hvordan forældrene får jeres tilbagemelding på trivselsvurderingen, fx i forbindelse med en kommende skole-hjem-samtale. TOPH Skole Redskabskatalog indeholder et overblik over information til forældre.

ERFARING FRA PRAKSIS

Gør formålet tydeligt – og brug forskellige kommunikationskanaler

Forældrenes besvarelser er værdifulde, men pilotskolerne oplever, at det kan være svært at få alle til at svare.

Motivationen øges, når forældre forstår, at trivselsvurderingen bruges direkte af klasseteamet til at styrke både barnets trivsel og klassens fællesskab.

» (...) Formålet er enormt vigtigt, så man ved, hvorfor er det, at jeg skal udfylde det her skema. Det er ikke bare noget, som der er i en eller anden kommission for uddannelsesministeriet (...) Det er faktisk noget, der er ret nært på, hvad der foregår. Lige nøjagtig her for mit barn. «
– Forælder

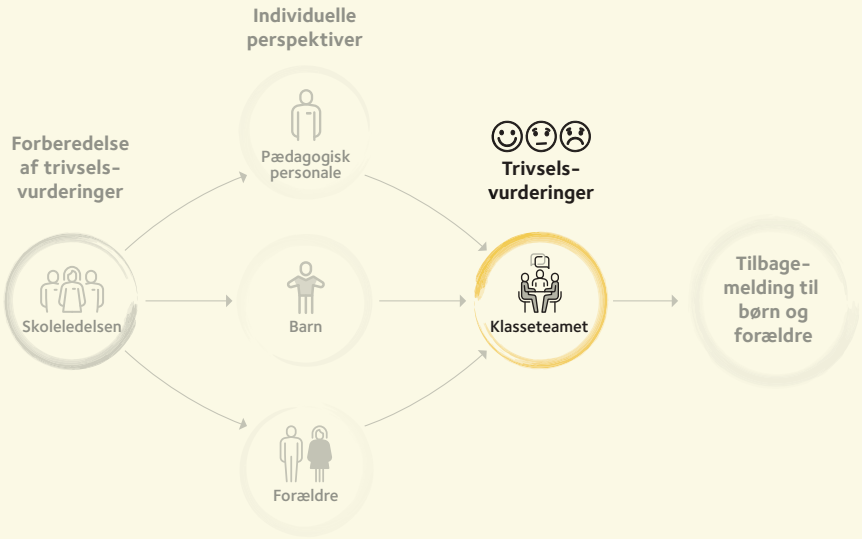
Pilotskolerne oplever også, at svarprocenten styrkes ved at bruge flere forskellige kommunikationskanaler om trivselsvurderingens formål og gennemførelse – fx Aula-beskeder, påmindelser, forældremøder og direkte kontakt.

REDSKABER

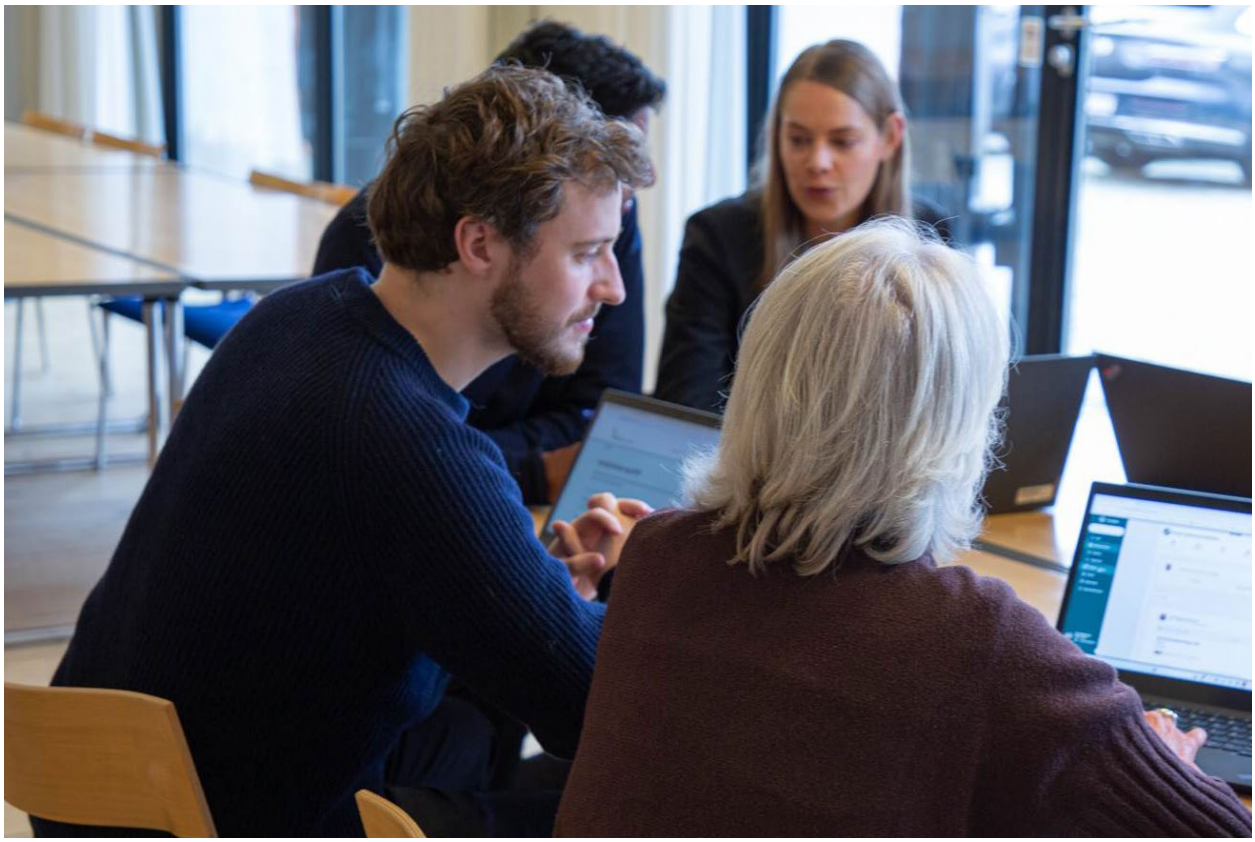
Forældrenes perspektiv

- Spørgsmål til forældre, herunder oversættelser til udvalgte sprog (redskab 3).
- Vejledning om information til forældrene forud for trivselsvurderingen (redskab 5).

5.3 TRIVSELSVURDERINGER I KLASSETEAMET

Når pædagogisk personale, barn og forældre har givet deres individuelle perspektiver på barnets trivsel, udarbejder klasseteamet en samlet trivselsvurdering for hvert enkelt barn samt en helhedsvurdering af klassens læringsmiljø.

Klasseteamets trivselsvurdering af det enkelte barn

Klasseteamet, eller som minimum to lærere eller pædagoger i teamet, drøfter alle børn i klassen – også børn, der umiddelbart vurderes i trivsel. For at sikre sammenhæng er det vigtigt, at lærere og pædagoger i klasseteamet, som har bidraget med deres individuelle perspektiver, også deltager i klasseteamets trivselsvurdering.

I drøfter det enkelte barns trivsel med afsæt i de forskellige individuelle perspektiver: jeres egne besvarelser, barnets besvarelse og forældrenes besvarelse. I TOPH Skole Redskabskatalog finder I en række refleksionsspørgsmål, der kan strukturere jeres drøftelse i teamet. På den baggrund foretager I en fælles trivselsvurdering af hvert enkelt barn. Hvis et barn ikke trives inden for en eller flere af de fire trivselsdimensioner, skal det afspejles i jeres vurdering. Angiv om:

- Barnet trives.
- Der er grund til øget opmærksomhed.
- Der er bekymring.

For alle børn supplerer I trivselsvurderingen med en skriftlig begrundelse.

For børn, hvor der er grund til øget opmærksomhed eller bekymring, beskriver I desuden 'næste skridt', og hvem der er ansvarlig. TOPH Skole Redskabskatalog indeholder en skabelon for trivselsvurdering, begrundelse og 'næste skridt'.

ERFARING FRA PRAKSIS

Systematikken sikrer, at alle børn bliver drøftet

Pilotskolerne fremhæver, at trivselsvurderingerne giver personalet mulighed for systematisk at tale om alle børn og ikke kun dem, hvor der allerede er bekymringer. Det gør det lettere både at opdage begyndende opmærksomheder og at fastholde trivsel hos børn, der normalt ikke fylder i hverdagen.

» Og så synes jeg, at det har været et godt redskab. Det er lidt forkert at sige, men nu siger jeg det alligevel – at vi også husker alle de børn, som ikke lige normalt popper (...) «
– Pædagogisk personale

Når personalet gennemgår alle børns trivsel i fælles faglige drøftelser – og ser på tværs af egne, børnenes og forældrenes perspektiver – får de øje på forhold, de ellers ikke ville have opdaget.

REDSKABER

Klasseteamets trivselsvurdering af det enkelte barn

- Refleksionsspørgsmål til klasseteamets trivselsvurdering af det enkelte barn (redskab 6).
- Skabelon til trivselsvurdering og 'næste skridt' for barnet (redskab 7).

Klasseteamets helhedsvurdering af læringsmiljøet

Afslutningsvis drøfter I læringsmiljøet i klassen med afsæt i de samlede trivselsvurderinger for børnene i klassen, herunder børnenes og forældrenes perspektiver. Anvend refleksionsspørgsmålene, som findes i TOPH Skole Redskabskatalog.

På den baggrund foretager I en helhedsvurdering af læringsmiljøet med angivelse af, om:

- Klassen trives.
- Der er grund til øget opmærksomhed.
- Der er bekymring.

Helhedsvurderingen suppleres med en kort skriftlig begrundelse. For klasser, hvor der er grund til øget opmærksomhed eller bekymring, beskriver I desuden 'næste skridt', og hvem der er ansvarlig. Redskab 9 indeholder skabelon for vurdering, begrundelse og 'næste skridt'.

Suppler gerne med redskabet 'Pædagogisk klasseplan'

Bruger I i forvejen redskabet Pædagogisk klasseplan (Børne- og Undervisningsministeriet, 2025)? Så kan jeres indsigter fra dette arbejde med fordel inddrages i arbejdet med TOPH Skole. Den pædagogiske klasseplan kan både bidrage til vurderingen af klassens læringsmiljø, og redskabet kan desuden bruges i jeres opfølgende arbejde og videre udvikling af læringsmiljøet.
Find redskabet *Pædagogisk klasseplan* på emu.dk.

ERFARING FRA PRAKSIS

Børnenes perspektiver er centrale for helhedsvurderingen af læringsmiljøet

Pilotskolerne fremhæver, at det især er det samlede overblik over børnenes perspektiver, der kan tydeliggøre, om der er trivselsproblematikker i klassen, der kræver opmærksomhed.

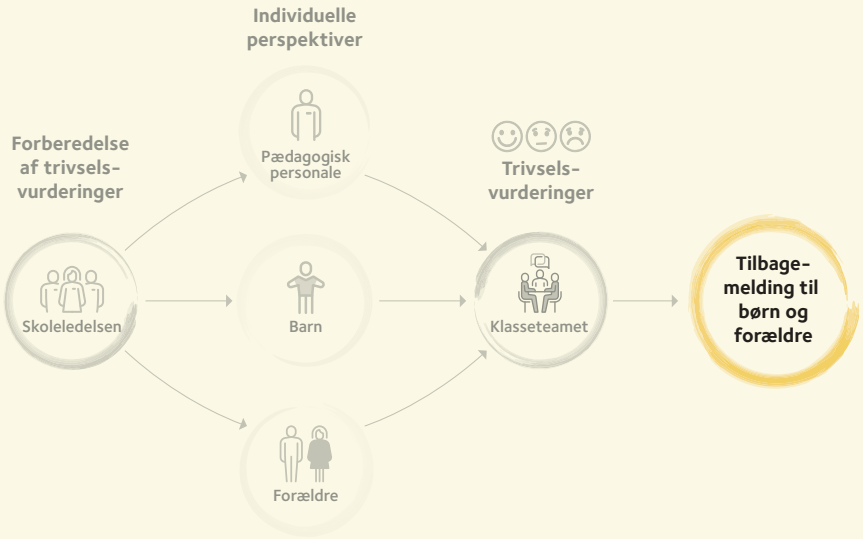
» (...) så kigger vi jo på, hvor er det, der er noget, som går igen. Er der et mønster i noget her, hvor der er et eller andet, vi ikke er klar over? (...) det giver os bare et meget, meget nemt og hurtigt overblik over, hvad er det, der er på spil. «
– Pædagogisk personale

REDSKABER

Klasseteamets helhedsvurdering af læringsmiljøet

- Refleksionsspørgsmål til klasseteamets helhedsvurdering af læringsmiljøet (redskab 8).
- Skabelon til helhedsvurdering og 'næste skridt' for læringsmiljøet (redskab 9).

5.4 TILBAGEMELDING TIL BØRN, FORÆLDRE OG KLASSE

Trivselsvurderingerne afsluttes med kommunikation og tilbagemelding. I bør som led i arbejdet med TOPH altid give tilbagemeldinger til børn og forældre om det enkelte barns trivsel. Hvis det er relevant, kan I desuden give klassen og den samlede forældregruppe en generel tilbagemelding på klassens trivsel. Skoleledelsen følger op med klasseteamet og drøfter eventuelle behov i det videre arbejde. Formålet er at skabe forståelse, dialog og fælles afsæt for den videre indsats.

Tilbagemelding til børn og forældre

Alle børn og forældre bør have en individuel tilbagemelding, som udelukkende vedrører trivselsvurderingen af det enkelte barn.

Tilbagemeldingen kan være en kort skriftlig opfølgning eller en mundtlig tilbagemelding ved en planlagt skole-hjem-samtale eller på et særskilt møde. Der vil især være behov for dialog, i de tilfælde hvor I har en særlig opmærksomhed eller bekymring for barnets trivsel og udvikling. Det kan være en fordel, at barn og forældre kender resultatet af trivselsvurderingen forud for samtalen, så de har mulighed for at forberede sig. I samtalen kan I også inddrage helhedsvurderingen af klassens læringsmiljø, men I kan ikke drøfte forhold vedrørende andre konkrete børn.

Barnets meddelelsesbog kan ved behov anvendes til at give en skriftlig tilbagemelding på trivselsvurderingen og som del af en eventuel opfølgende dialog om barnets trivsel.

ERFARING FRA PRAKSIS

Trivselsvurderingen kan styrke dialogen ved skole-hjem-samtaler

Pilotskolerne peger på, at trivselsvurderingerne kan være et fagligt stærkt udgangspunkt for skole-hjem-samtalerne. De systematiske noter kan bruges direkte i samtalen og giver en mere nuanceret og informeret dialog.

» Og fidusen med det er jo, at skole-hjem-samtalerne – der forbereder man jo alligevel noget omkring elevernes trivsel. Så der er det jo supereffektivt, at man har forældrenes, elevernes og fagpersonalets besvarelse, så kan vi have det som det fælles tredje mellem os. «
– Leder

Flere forældre fremhæver også, at det er vigtigt for dem at opleve, at deres besvarelse bliver brugt konstruktivt – både så det giver mening at bruge tid på at svare, og så det er tydeligt, at personalet har modtaget og inddraget forældrenes og børnenes perspektiver.

Tilbagemelding til klassen og den samlede forældregruppe

Hvis det er relevant, kan I give en fælles tilbagemelding til klassen om klassens trivsel på baggrund af helhedsvurderingen af læringsmiljøet. Udvalgte indsigter fra børnenes besvarelser kan indgå i anonymiseret og sammenfattet form, men undgå oplysninger, der kan knyttes til bestemte børn og forældre.

I dialogen med klassen kan I invitere børnene til at komme med forslag til, hvad de voksne kan gøre for at styrke trivsel og fællesskab. På den måde kan I få klassens forslag til det videre arbejde, og børnene oplever at blive lyttet til og taget alvorligt.

I kan også give en fælles tilbagemelding til den samlede forældregruppe om klassens trivsel – ligeledes med afsæt i helhedsvurderingen af læringsmiljøet. I dialogen med forældrene kan I invitere til drøftelser af, hvordan forældregruppen kan bidrage til at styrke klassens trivsel og fællesskab.

Opfølgning på ledelsesniveau

Efter hver runde trivselsvurderinger følger skoleledelsen op med henblik på at understøtte klasseteamets videre arbejde. Ledelsen gennemgår sammen med klasseteamet trivselsvurderingerne og den samlede vurdering af læringsmiljøet. Sammen drøfter I behov for at iværksætte handlinger, herunder også behov for handleplaner, ressourcer, sparring og eventuel inddragelse af interne eller eksterne ressourcepersoner.

Arbejdsgange for opfølgning og arbejdet med handleplaner fastlægges på skolen (se også afsnit 'Handleplan for det enkelte barn og klassen').

ERFARING FRA PRAKSIS

TOPH Skole trivselsvurdering bidrager til udvikling af en datainformeret praksis

Et anonymiseret overblik over trivselsvurderinger og perspektiver fra børn og forældre kan bidrage til arbejdet med trivsel på flere niveauer. Pilotskolerne har arbejdet med TOPH Skole i en it-understøttet version, og det har blandt andet givet skoleledelsen let adgang til overblik på tværs af klasser, som er blevet brugt i dialogen med de enkelte klasseteams.

» Det giver sådan et meget hurtigt, godt overblik. Selvfølgelig er man nødt til at nørde ned i detaljerne, men sådan ved at rende igennem rapporterne kan man sige, okay dér, der er stadigvæk en klasse, som har det svært her. Så det er vi nødt til at snakke videre ind i. Og der giver rapporterne sådan et godt (...) nedslag i, jamen går det bedre? Hvad flytter der sig i hvilke klasser? «
– Leder

I anvendelsen af overbliksdata fra trivselsvurderingen er det en opmærksomhed, at data skal betragtes som dynamiske og ikke som facit eller benchmark. Det gælder både ved analog tilgang og brug af it-understøttelse. Trivselsvurderingen er først og fremmest et redskab, der kan kvalificere dialog og refleksioner.

CASE

Trivselsvurdering

Aske går i 4. klasse, han har gået på skolen siden skolestart i børnehaveklassen. Lærerne har indtryk af, at Aske generelt set trives. Han er glad for fysisk aktivitet og har en god relation til klassekammeraterne. Aske er ikke en elev, der tidligere har tiltrukket sig særlig opmærksomhed fra lærerne. Da lærerne gennemgår deres individuelle vurderinger af Aske, viser det sig imidlertid, at begge lærere har vurderet, at der er grund til øget opmærksomhed. De drøfter vurderingen og kommer frem med konkrete iagttagelser i form af: manglende koncentration, manglende initiativ og tilbagegang i testresultater. Da de sammenligner besvarelserne fra Aske selv og hans forældre, fremgår det, at forældre også udtrykker opmærksomheder omkring Askes trivsel, imens Aske har svaret positivt på alle trivselsvurderingsspørgsmål.

Drøft i klasseteamet:

1) Hvad vil på baggrund af ovenstående viden være jeres vurdering af Askes trivsel?
2) Hvordan vil I håndtere forskellen mellem lærernes, forældrenes og Askes egne svar?
3) Er der informationer, I mangler? Hvordan vil I indhente eventuelt manglende informationer?
4) Hvad kan den generelle trivsel i klassen have af betydning for Askes trivsel?

6. Arbejdsgang: Kendskab til handleveje

Når trivselsvurderingen viser tegn på mistrivsel hos enkelte børn eller i klasser, skal I som pædagogisk personale og skoleledelse vide, hvad I kan gøre. Det forudsætter kendskab til mulige handleveje. Handleveje omfatter både lovgivningsmæssige forpligtelser og de øvrige muligheder, I som pædagogisk personale eller ledelse har for at hjælpe barnet eller klassen. Det kan både være tiltag, I selv iværksætter i skolen og jeres forskellige muligheder for at inddrage kommunens øvrige støttefunktioner som fx PPR, familieafdeling, sundhedspleje, KUI, SSP m.fl.

Tydelige procedurer kan hjælpe jer med at sikre fælles tilgang, hvor I handler systematisk ud fra en klar rolle- og ansvarsfordeling og med sammenhæng mellem skolens tiltag og kommunens øvrige indsatser. Procedurerne kan fx beskrive, hvordan I undersøger tegn på mistrivsel, hvordan I kan arbejde med handleplaner, hvilke handleveje der er tilgængelige på jeres skole, og hvordan I skaber sammenhæng mellem skolens og kommunens handleveje. Procedurerne kan også støtte jer i, hvordan I handler, når der er behov for underretning eller tværprofessionelt samarbejde om børns trivsel og udvikling.

Figur 3. Kendskab til handleveje, når der er grund til opmærksomhed eller bekymring

6.1 UNDERSØG TEGN PÅ MISTRIVSEL

Når trivselsvurderingen peger på bekymring eller grund til øget opmærksomhed, er første skridt ofte en nærmere undersøgelse af, hvad barnets eller klassens tegn på mistrivsel kan være forbundet med. Med et kontekst- og relationsorienteret blik kan I være nysgerrige på, hvordan trivsel og mistrivsel formes i samspil med omgivelserne.

Brug jeres øvrige viden

Husk også at inddrage data fra fraværsregistrering, viden fra den nationale trivselsmåling, undervisningsmiljøvurderingen, resultater fra tests eller viden fra ressourcepersoner, sundhedsplejersken, fremskudt børne- og ungerådgiver m.m. Det kan også være relevant at observere klassens læringsmiljø med henblik på at identificere, hvilken indflydelse miljøet har på klassens og barnets trivsel.

På vej mod handling for klassen

Hvis helhedsvurderingen af læringsmiljøet peger på bekymring eller grund til øget opmærksomhed, kan I inddrage nærmeste leder, en pædagogisk vejleder eller andre samarbejdspartnere som fx PPR. Formålet er i første omgang at kvalificere jeres vurdering ved at være nysgerrige og undersøgende i forhold til de problemstillinger, I ser.

På vej mod handling for det enkelte barn

Hvis I ser behov for øget opmærksomhed eller er bekymrede for et barns trivsel, vil første skridt ofte være en dialog med barn og forældre, evt. med inddragelse af skoleledelsen, PPR eller en socialfaglig medarbejder. I dialogen undersøger I blandt andet, om barnets trivsel eller mistrivsel knytter sig til bestemte sammenhænge, relationer, overgange eller skift – både i skolen og i barnets øvrige hverdag.

I kan bruge TOPH Skole Mødefacilitering fra TOPH Skole Redskabskatalog som inspiration til at forberede mødet med barn og forældre.

Inddragelse af barnet

Når I taler med barnet, er det vigtigt med trygge rammer, hvor barnet kan deltage aktivt og give udtryk for sine oplevelser. Der er fire centrale kendetegn for god inddragelse (Lundy, L. 2007), som kan være en rettesnor:

1) Rum: Skab et trygt rum, hvor barnet kan udtrykke sine synspunkter, håb og drømme.
2) Stemme: Støt barnet i at få formuleret sine synspunkter.
3) Tilhører: Lyt respektfuldt til barnet.
4) Indflydelse: Sørg for at handle på det, barnet giver udtryk for.

Spørg nysgerrigt, og stil gerne opfølgende spørgsmål. Vær samtidig opmærksom på, at børns svar kan være præget af situationen og relationen til de voksne. Børn vil ofte gerne leve op til de voksnes forventninger og kan være usikre på, hvad de må sige. Barnets perspektiv skal derfor ses i sammenhæng med jeres øvrige viden.

REDSKABER

På vej mod handling for det enkelte barn

- TOPH Skole Mødefacilitering (redskab 10).

6.2 HANDLEPLAN FOR DET ENKELTE BARN OG KLASSEN

En handleplan kan være et centralt redskab i jeres opfølgning på trivselsvurderingen både i forhold til klassen og det enkelte barn.

Efter trivselsvurderingen bør I udarbejde:

- En handleplan for klassen, hvis der er grund til øget opmærksomhed eller bekymring.
- Handleplaner for de børn, hvor der er grund til øget opmærksomhed eller bekymring.

På klasseniveau kan det også være en fordel, hvis klasseteamet altid har en aktiv handleplan, som I løbende opdaterer. I kan derfor vælge at udfylde en handleplan for klassefællesskabet, selv hvis I vurderer, at klassen trives, for at have en kontinuerlig opmærksomhed på det, der fungerer godt, og de løbende behov for tilpasning af jeres pædagogiske og didaktiske praksis.

Velbeskrevne handleplaner – både for enkelte børn og for klasser – kan anvendes i flere sammenhænge: De fungerer som fælles udgangspunkt for klasseteamet, sikrer fælles forståelse af problemstillinger og indsatser og kan bruges ved overgange eller i samarbejde med fx PPR, familieafdeling, sundhedspleje, KUI, SSP m.fl.

Skoleledelsen fastlægger rammerne for arbejdet med handleplaner, herunder form, indhold, opfølgning og ledelsesmæssig involvering. Overvej også, om der er mulighed for at koble forskellige former for handleplaner, så I skaber sammenhæng og ikke har flere planer end nødvendigt. I behøver ikke en særskilt TOPH Skole handleplan, hvis I i forvejen har en anden plan for barnet eller klassen, som kan anvendes.

ERFARING FRA PRAKSIS

Find inspiration til arbejdet med handleplaner

I kan bruge forskellige skabeloner og tilgange som inspiration til arbejdet med handleplaner.

SMTTE modellen

På en pilotskole har man fx besluttet, at alle handleplaner skal udarbejdes efter SMTTE-modellen, der er et redskab til planlægning og udvikling af aktiviteter og pædagogisk praksis (Håstein 2017). Det gælder både handleplaner for alle klasser og handleplaner for børn, hvor der er opmærksomhed eller bekymring. Klasseteamet har ansvar for at udarbejde planerne, inddrage relevante kolleger og ledelse samt følge op på de aftalte indsatser.

Pædagogisk klasseplan

En anden pilotskole peger på Pædagogisk klasseplan (Børne- og Undervisningsministeriet 2025) som et relevant redskab i arbejdet med handleplan for klassen. Den pædagogiske klasseplan er et samarbejdsredskab til klasseteamet, som sætter fokus på klassen som helhed og den pædagogiske og didaktiske praksis omkring klassen.

Den pædagogiske klasseplan kan hjælpe pædagoger og lærere med at styrke klassefællesskabet i samarbejde og dialog med eleverne, så alle elever kan deltage og har trygge rammer for at udvikle sig fagligt, personligt og socialt. Samtidig kan redskabet understøtte hurtige og mere systematiske tiltag, som imødekommer elevernes behov og styrker samarbejdet mellem klasseteamet, ledelse, PPR og andre sparringspartnere om det forebyggende arbejde med klassens deltagelsesmuligheder og faglige og sociale trivsel.

Find redskabet *Pædagogisk klasseplan* på emu.dk.

Skab sammenhæng til den nationale trivselsmåling

Resultaterne fra den nationale trivselsmåling bidrager med viden til trivselsarbejdet på skole- og klasseniveau, men ikke specifikt i forhold til det enkelte barn. Når I tilrettelægger arbejdet med handleplan for klassen i TOPH Skole, er det vigtigt at være opmærksom på sammenhæng og eventuelt overlap med skolens opfølgning på den nationale trivselsmåling.

Hvis I også arbejder med handleplaner i opfølgningen på den nationale trivselsmåling, kan det være hensigtsmæssigt at tænke planerne sammen for at undgå dobbeltarbejde og unødigt mange handleplaner. Overvej, om handleplanerne kan kobles, eller om de ligger på forskellige niveauer, hvor der i stedet skal sikres sammenhæng og overensstemmelse i mål og retning.

Find vejledning til skolen om den nationale trivselsmåling på uvm.dk.

6.3 HANDLEVEJE I SKOLEN

For at I hurtigt kan sætte ind, når et barn eller en klasse viser tegn på mistrivsel, skal I kende jeres handlemuligheder i skolen og vide, hvordan I bruger dem. I skal på tværs af ledelse og pædagogisk personale have en fælles forståelse af handleveje og ansvar. Sørg også for, at jeres handleveje og arbejdsgange er beskrevet, så I ved, hvor I kan orientere jer, når behovet opstår.

Skolens handleveje omfatter:

- Tiltag, som klasseteamet kan iværksætte i klassen eller målrettet enkelte børn.
- Jeres arbejdsgange for ledelsessparring og brug af vejledere og støttefunktioner på skolen.

Mange tiltag ligger i det daglige pædagogiske og didaktiske arbejde, særligt når tegn på mistrivsel opdages tidligt. Selv når der er behov for individuelle indsatser for det enkelte barn, bør indsatsen tænkes i sammenhæng med barnets deltagelse i fællesskabet. Det indebærer også, at målrettede individuelle indsatser kan understøttes med samtidige indsatser i klassen, da trivsel og læring udvikles i relationer til andre. Det er derfor væsentligt, at jeres handleveje rummer både fælles, gruppebaserede og individuelle tiltag og indsatser, og at I kombinerer disse efter behov.

ERFARING FRA PRAKSIS

Sparring med ledelsen er den centrale handlevej

Pilotskolerne peger på, at sparring med ledelsen – og i nogle tilfælde ressourcepersoner – er den primære handlevej for personalet, også når der findes nedskrevne procedurer.

Selv hvor skoler har formelle handleveje, bruger personalet dem sjældent i praksis. I stedet søger de dialog med ledelsen, som står for den videre koordinering og vurdering af mulige veje at gå.

Det er derfor en vigtig opmærksomhed, at viden om handleveje i høj grad handler om, at personalet ved, hvornår og hvor de kan søge sparring, og at der er let adgang til den.

Skab overblik med 'Indsatstrekanten'

I kan anvende indsatstrekanten til at skabe overblik over, hvilke handleveje og indsatser det pædagogiske personale skal kende. Indsatstrekanten kan også bruges til at have en dialog om, hvilke tilgange I ser som henholdsvis forebyggende, foregribende og indgribende, og hvornår I skal inddrage andre fagprofessionelle og bringe kommunens øvrige handleveje i spil.

Forebyggende niveau

Forebyggende og trivselsfremmende handlinger målrettet alle børn og klasser: Fx fokus på fællesskabende didaktikker, inddragelse af elever i undervisningen, involvering af forældre i planlægning af forældremøder, dialog med forældre om pædagogisk praksis, fællesskabs- og deltagelsesfremmende aktiviteter, tydelig klasseledelse og relationskompetent praksis, samværsregler i klassen med fokus på det positive læringsmiljø, klassetrivselssamtaler, fællesskabsfremmende pauseaktiviteter, venskabsklasser på tværs af årgange, systematisk opfølgning på fraværsdata og TOPH trivselsvurdering på klasseniveau og inddragelse af redskabet Pædagogisk klasseplan (Børne- og Undervisningsministeriet 2025).

Foregribende niveau

Foregribende handlinger og tidlige indsatser målrettet klassen eller enkelte børn: Fx målrettede pædagogiske og didaktiske greb i undervisningen i relation til elevgruppen, faglig støtte i undervisningen til grupper af elever, fx gennem co-teaching, målrettet arbejde med gruppedannelse i undervisningen, sparring med tværprofessionelle samarbejdspartnere, fx PPR, sundhedsplejerske, børne- og ungerådgiver eller skolens ressourcepersoner m.fl., supplerende skole-hjem-samtaler, aftaler om individuelle hensyn, klasseforløb målrettet identificerede udviklingsbehov, tilpasning af klasserummets indretning, ekstra klassebaserede eller individuelle trivselssamtaler, dialog med forældre om tiltag og forældrenes rolle i at understøtte arbejdet med disse, dialog med elever og forældre om skolens ordensregler og værdiregelsæt, uddannelsesvejledning, skilsmissegrupper og indsatser i regi af det kommunale lettilgængelige tilbud til børn og unge i psykisk mistrivsel.

Indgribende niveau

Indgribende, intensive og målrettede indsatser for de få: Fx målrettet samarbejde med PPR eller familieafdeling, netværksmøder med inddragelse af elevens og forældrenes perspektiver, sygeundervisning, foranstaltninger efter ordensbekendtgørelsen, specialiserede indsatser inden for social-, skole- eller sundhedsområdet.

6.4 KOMMUNALE HANDLEVEJE

Når der er brug for anden type støtte, end skolen kan tilbyde, fx helhedsorienterede indsatser på tværs af skole og hjem, skal de kommunale handleveje tages i brug. Det forudsætter, at I som skoleledelse og pædagogisk personale har kendskab til jeres forpligtelser og muligheder i forhold til at inddrage kommunens øvrige støttefunktioner som fx PPR, familieafdeling, sundhedspleje, KUI, SSP m.fl.

Jeres procedurer for kommunale handleveje kan blandt andet beskrive jeres forpligtelser og muligheder i forhold til:

- Hvornår og hvordan I inddrager fagprofessionelle uden for skolen. Det kan være samarbejde med PPR, familieafdeling, sundhedspleje, SSP m.fl.
- Hvordan kommunens lettilgængelige behandlingstilbud til børn og unge i psykisk mistrivsel kan bringes i spil.
- Retningslinjer for underretning.
- Arbejdsgange for koordinering og opfølgning på tværs af involverede fagpersoner, der sikrer sammenhæng i indsatsen for barn og familie.

Uanset hvilken kommunal støtte der inddrages, har I fortsat ansvar for barnets trivsel i skolehverdagen. Skolens pædagogiske indsatser kan være centrale for, at støtten får virkning. På den baggrund bør I sikre sammenhæng mellem skolens handleveje og kommunens handleveje samt tydeliggøre roller og ansvar på jeres skole. Vær også opmærksom på, at meddelelsesbogen skal indeholde information om indsatser og den opfølgning, som er iværksat af skolen, for at afhjælpe udfordringer.

Samtykke og udveksling af oplysninger

Vær opmærksom på gældende regler om samtykke og udveksling af oplysninger på det sociale område, herunder retssikkerhedslovens § 11 e, når I samarbejder med fx PPR, familieafdeling, fremskudt børne- og ungerådgiver og sundhedsplejerske.

Underretning i forbindelse med trivselsvurderinger

Vær opmærksom på underretningspligten, når trivselsvurderingen giver anledning til øget opmærksomhed eller bekymring. Underretningspligten er personlig, og som fagpersoner har I en særlig udvidet underretningspligt, der går forud for tavshedspligten. Underret altid familieafdelingen, hvis I har en formodning om, at et barn har brug for støtte herfra.

Vær også opmærksom på de lovmæssige krav ved mistanke om overgreb eller æresrelaterede konflikter, der betyder, at forældre ikke må involveres i underretningen.

På sbst.dk kan du læse mere i folderen *Inspiration til tværfagligt samarbejde i forbindelse med underretninger – Til jer, der som fagpersoner arbejder med børn og unge*.

CASE – FORTSÆTTELSE

Handleveje

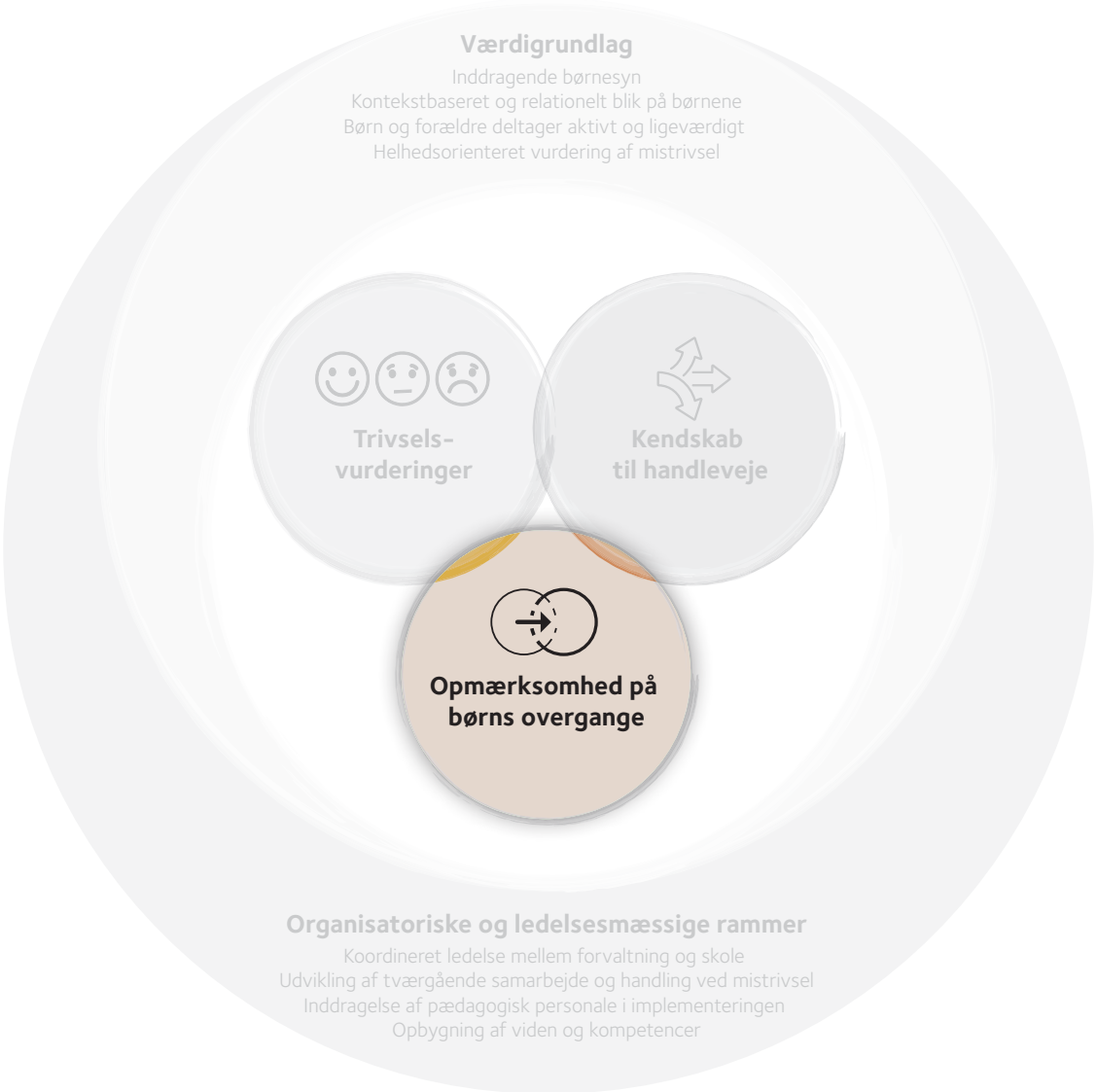
På baggrund af trivselsvurderingen inviterer Askes lærere Aske og hans forældre til en samtale, hvor de drøfter Askes faglige og sociale udvikling på baggrund af trivselsvurderingen, tidligere faglige tests m.m. Som en del af de lokale handleveje deltager også skolens pædagogiske vejleder. Vejlederen foretager efterfølgende observationer i klassen. Den pædagogiske vejleder observerer, at både Aske og flere andre børn mister koncentrationen under længere monolog og dialogbaseret undervisning, samt at en del børn har svært ved selvstændigt at gå i gang med opgaver efter en fælles gennemgang. I disse sammenhænge søger Aske ikke hjælp, men går i stå. På baggrund af observationerne og i samarbejde med vejlederen drøfter lærerne nye og andre didaktiske tiltag og tilgange. De aftaler en afprøvningsperiode, som rummer flere prøvehandlinger og opfølgning, hvorefter de med udgangspunkt i fælles formulerede mål og tegn evaluerer på virkningen af de nye tiltag. Hvis de ikke vurderes tilstrækkelige, er næste skridt i handleplanen, at de kan hente yderligere sparring hos en af kommunens specialpædagogiske vejledere.

Drøft i jeres team:

1) Kender I skolens og kommunens handleveje, når I har børn eller klasser, hvor trivselsvurderingen giver anledning til øget opmærksomhed eller bekymring?
2) Hvor finder I viden om handlevejene?
3) Hvordan vil I handle med udgangspunkt i trivselsvurderingen af Aske?
4) Hvordan vil I bruge handleplaner som redskab?

7. Arbejdsgang: Opmærksomhed på børns overgange

Overgange og skift af rammer og relationer kan påvirke børns trivsel. Når børn eller klasser står over for overgange i skolen, er det vigtigt, at I som pædagogisk personale og skoleledelse er opmærksomme på og har fælles systematik for, hvordan overgangen planlægges og gennemføres. Jeres arbejdsgange skal sikre, at I får overleveret relevant viden og inddrager barn og forældre med henblik på at skabe sammenhæng og bedst mulige forudsætninger for barnets og klassens videre udvikling.

Hvis I forud for overgangen har gennemført en trivselsvurdering af barnet og klassen, kan viden fra trivselsvurderingen indgå i overleveringen. Ligeledes vil efterfølgende trivselsvurderinger kunne bidrage med viden til opfølgning på overgangen.

Det er skoleledelsen, der træffer beslutning om indholdet i jeres systematik for overgange. Det kan dog være en fordel, hvis systematikken for eksterne overgange besluttes på kommunalt niveau, da arbejdsgangene ikke kun vedrører den enkelte skole. Arbejdsgangene indarbejdes som en prioriteret del af skolens årshjul med tydelig fordeling af roller og ansvar.

Hvad er en overgang?

Overgange i skolen dækker over situationer, hvor der sker ændringer i rammer eller relationer, som kan have betydning for barnets trivsel og deltagelse.

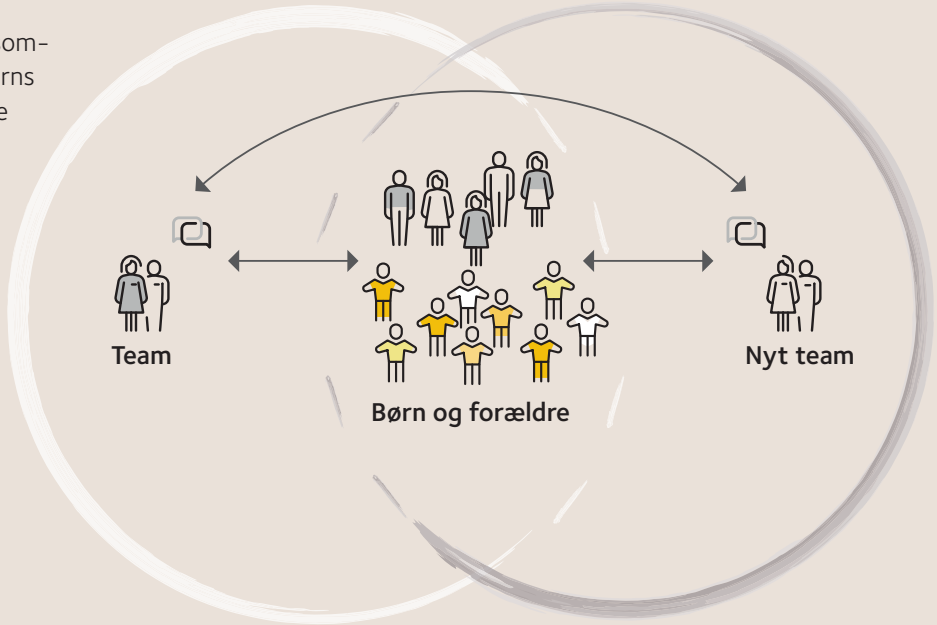
Eksterne overgange

Eksterne overgange indebærer et markant skift i både pædagogiske rammer og relationer, fx ved overgang fra dagtilbud til skole, skoleskift, overgang til eller fra specialtilbud eller overgang til ungdomsuddannelse.

Interne overgange

Interne overgange foregår inden for samme skole, men indebærer ændringer i organisering, voksne og børnefællesskaber omkring barnet, fx ændret klasseinddeling eller klasseskift og årgangsskift, som medfører nyt lærer- og pædagogteam.

Figur 4.
Opmærksomhed på børns overgange

7.1 HVILKEN VIDEN SKAL OVERLEVERES?

Der kan være dilemmaer i forhold til at videregive viden, som kan fastholde barnet eller klassen i en uønsket position. Vær derfor opmærksom på, at formålet med overlevering af viden i overgange er at sikre de bedst mulige forudsætninger for barnet eller klassen i den nye kontekst.

Viden, som kan anvendes på en meningsfuld måde, kan handle om pædagogiske og didaktiske tiltag, der fremmer relationer og tryghed i klassen, samt trivsel, læring og udviklingsmuligheder for det enkelte barn. Viden og opmærksomheder fra barn og forældre er også en vigtig del af overleveringen, der sammen med viden fra pædagogisk personale giver et nuanceret billede af barnets situation og generelle trivsel. Overleveringen kan også omfatte viden fra gennemførte trivselsvurderinger og helhedsvurderinger af klassens læringsmiljø.

I kan drøfte, hvilken viden der er vigtig at overlevere ved forskellige overgange med afsæt i TOPH's trivselsforståelse og de fire trivselsdimensioner.

Videndeling er afgørende for børn i udsatte positioner

Børn i udsatte positioner er særligt sårbare i forbindelse med manglende eller utilstrækkelig videndeling ved overgange. Systematisk deling af viden sikrer, at virksomme pædagogiske og didaktiske tilgange kan videreføres i det modtagende miljø.

Samtykke ved udveksling af oplysninger

Overlevering af viden i forbindelse med overgange bør som udgangspunkt ske i samarbejde med forældre og barn. Ved overlevering af viden skal I altid være opmærksomme på gældende regler for udveksling af personoplysninger og behov for samtykke.

7.2 OVERLEVERINGSMØDER

Jeres systematik for overlevering kan omfatte:

- Overleveringsmøde for hvert enkelt barn ved ekstern overgang fra dagtilbud til skole.
- Overleveringsmøde ved interne overgange, når enkeltelever skifter klasse, eller klasser skifter lærer- og pædagogteam.
- Overleveringsmøde med KUI om de elever, der har behov for en særlig målrettet skole- og vejledningsindsats i forbindelse med overgang til ungdomsuddannelse.

Vurder også behovet for faste arbejdsgange og overleveringsmøder, når enkelte børn skifter skole, og hvis I fx har planlagte skoleskift for klasser, der overgår fra en mindre skole til en større skole på bestemte klassetrin.

Sørg for at holde overleveringsmøder i passende tid før overgangen, så både barn, forældre og modtagende lærere og pædagoger er bedst muligt forberedt.

Indhold på mødet

Alle mødets deltagere bør have en dagsorden forud for mødet. Hvis I benytter et overgangsskema, kan I også dele skemaet inden mødet. TOPH Skole Redskabskatalog indeholder et eksempel på et overgangsskema, der enten kan anvendes som skriftligt grundlag eller som inspiration til temaer og spørgsmål, I kan komme ind på i den mundtlige overlevering på mødet.

Som en del af jeres overgangssystematik kan I udarbejde en fast dagsordenskabelon for overleveringsmøder. Skabelonen bør give plads til deltagernes forskellige perspektiver og behov. Når barn og forældre deltager, bør mødet tilrettelægges, så deres oplevelser af barnets situation er udgangspunkt for dialogen. I kan også finde inspiration til tilrettelæggelsen af mødet i TOPH Skole Mødefacilitering (redskab 10).

ERFARING FRA PRAKSIS

TOPH Skole trivselsvurderinger giver tyngde i overleveringen

Flere pilotskoler integrerer data fra TOPH Skole trivselsvurderinger i deres overleveringsmøder. Det gælder især ved overlevering af viden om børn, hvor der er opmærksomhed eller bekymring. Nogle skoler bruger også viden fra trivselsvurderingerne til at sammensætte nye klasser i forbindelse med overgange.

Ledere erfarer blandt andet, at det kvalificerer overleveringen af viden, fordi overleveringsmøderne på den måde kan bygge på systematisk dokumentation fremfor mere tilfældig erfaringsdeling.

» Det er en helt anderledes tyngde, der ligger i: 'Det ser sådan her ud... Og hold da op, det har flyttet sig'. Så det er meget godt. «
– Leder

Deltagere på overleveringsmøder ved eksterne overgange

På overleveringsmøder ved eksterne overgange foreslås følgende deltagere: forældre, repræsentanter fra afgivende og modtagende pædagogisk personale, samt eventuelt ledelsesrepræsentant. Hvis det er relevant, kan ressourcepersoner som AKT-medarbejder, PPR-psykolog, børne- og ungerådgiver og vejleder fra den kommunale ungeindsats også inviteres med.

Som udgangspunkt bør barnet også deltage på overleveringsmødet. Hvis I selv eller forældrene vurderer, at det ikke er i barnets tarv at deltage, bør I sikre, at barnets perspektiv repræsenteres på anden vis.

Skoleledelsen har ansvar for at tage initiativ til mødet.

Deltagere på overleveringsmøder ved interne overgange

På overleveringsmøder ved interne overgange for et barn foreslås samme deltagere som ved overleveringsmøder for eksterne overgange.

På et overleveringsmøde ved interne overgange for en klasse foreslås følgende deltagere: repræsentanter fra afgivende og modtagende pædagogisk personale og eventuelt relevant leder. Afgivende klasseteam har ansvar for at indkalde til overleveringsmøde. Afgivende klasseteam sikrer også, at forældre informeres og inddrages om nødvendigt.

REDSKABER

Overleveringsmøde

- TOPH Skole Mødefacilitering (redskab 10).
- Overgangsskema (redskab 11).

7.3 PLAN FOR OVERGANG TIL UNGDOMSUDDANNELSE

Den kommunale ungeindsats (KUI) giver uddannelses- og erhvervsvejledning til alle unge fra 7. klassetrin i grundskolen og skal gøre eleverne i stand til at træffe et oplyst uddannelses- og erhvervsvalg.

Skolen og KUI spiller sammen en væsentlig rolle i at støtte den unge i valg og overgang til ungdomsuddannelse. På 8.-10. klassetrin identificerer skolen og KUI i samarbejde de elever, der har behov for en særlig målrettet skole- og vejledningsindsats og iværksætter denne, med henblik på at eleverne kan påbegynde en ungdomsuddannelse.

I dialogen med den unge og tilknyttede vejledere fra KUI kan I også bruge viden fra trivselsvurderinger og handleplaner i regi af TOPH Skole. De fire trivselsdimensioner i TOPH Skole har alle betydning for den unges oplevelse af og tro på at kunne påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse. Det er derfor vigtigt, at I har en god dialog med KUI om jeres elevers eventuelle støttebehov. Støtten kan have stor betydning for de unges muligheder for at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Når unge ikke går direkte fra grundskole til ungdomsuddannelse

Den kommunale ungeindsats (KUI) skal sikre, at alle unge under 25 år bliver parate til at gennemføre en ungdomsuddannelse eller til at komme i beskæftigelse. KUI skal sikre koordinering af den samlede ungeindsats i kommunen på tværs af uddannelses-, beskæftigelses- og socialindsatsen.

For unge, der ikke går direkte videre i uddannelsessystemet efter grundskolen, skal KUI sørge for at hjælpe den unge på vej mod uddannelse eller beskæftigelse. KUI bruger uddannelsesplanen i samarbejdet med den unge til at samle relevante oplysninger og hjælpe den unge bedst muligt på vej.

Læs mere om den kommunale ungeindsats på uvm.dk.

Læs mere om uddannelsesplanen på uvm.dk.

CASE

Skoleskift

Askes familie skal flytte, og Aske skal skifte skole. Aske går nu i 5. klasse. I den seneste trivselsvurdering vurderede både forældre, lærere og Aske selv, at Aske er i trivsel. Men alle er enige om, at det er takket være nogle ændringer i den daglige undervisning. Derfor arrangeres et overleveringsmøde med Askes nye skole, og der udfyldes et overgangsskema vedrørende Aske. I skemaet herunder ses det pædagogiske personales del af overgangsskemaet.

Beskrivelse fra pædagogisk personale	
Beskriv kort barnets perspektiv på den kommende overgang.	*Aske tror, han kommer til at savne nogle af sine gode klassekammerater.* *Aske håber, han får lærere, som er gode til at tilrettelægge undervisning, hvor man ikke skal sidde stille for længe.*
Beskriv kort barnets ressourcer og særlige kendetegn.	*Aske indgår afstemt i sociale relationer og har gode kammerater i klassen. Han er motorisk alderssvarende og tilvælger fysiske aktiviteter.* *Læringsmæssigt oplevede lærere og forældre en stagnation i Askes faglige udvikling omkring 4. klasse, ligesom der sås manglende deltagelse og engagement i de faglige aktiviteter. Askes faglige udvikling og trivsel er p.t. ikke bekymrende, men det skyldes formentlig ændringer i den didaktiske praksis i klassen.* *Aske er oftest i godt humør, og han betragtes af klassekammeraterne som en god ven.*
Beskriv kort, hvad der især skal have opmærksomhed i forhold til barnet.	*I undervisningen udtrættes Aske ved undervisning, hvor han i længere tid er stillesiddende, og hvor der kræves længere tids vedvarende koncentration uden eller med få skift.* *Aske profiterer af undervisning, hvor han selv har indflydelse på opgavernes udarbejdelse. Aske arbejder bedre i grupper end individuelt, og han profiterer af at have en tydelig opgave i gruppen.*
Beskriv kort, hvis der har været eller er et særligt tilrettelagt pædagogisk miljø omkring barnet og med hvilket udbytte. Og beskriv eventuelt tidligere eller igangværende relevante indsats(er) til barnet. Vurder, hvilke oplysninger der er vigtige for modtager.	*Klasselokalet er indrettet med fleksible arbejdsstationer, hvor blandt andet Aske profiterer af, at han fysisk kan flytte sig, når han arbejder selvstændigt med opgaver.* *Undervisningen tilrettelægges generelt med jævnlige og kendte skift, mulighed for at tilgå en opgave på forskellige måder og med overvægt af aktiviteter, hvor børnene er aktivt involverede i form af bevægelse, spil eller lignende.* *Klassens lærere drøfter løbende tilrettelæggelsen af undervisningen med fokus på at skabe flere deltagelsesmuligheder med skolens pædagogiske vejleder. Lærerne evaluerer undervisningen i samarbejde med eleverne.*
Vedlæg/referer til relevant materiale.	*Der vedlægges faglige test, der viser den faglige udvikling hos Aske i forbindelse med den ændrede undervisningspraksis i klassen.* *Der vedlægges referater fra møder med pædagogisk vejleder med konkrete pædagogiske og didaktiske tiltag.*

Drøft i jeres team:

1) Eksempler på relevant information i en overlevering.
2) Hvordan kan I bruge viden fra TOPH Skole trivselsvurdering?
3) Hvad vil I være opmærksomme på i en overlevering i forhold til at understøtte Askes deltagelsesmuligheder på den nye skole?
4) Hvordan vil I håndtere en overleveringsituation, hvor forældrene ikke vil give samtykke til overlevering af viden? På hvilke måder kan samarbejdet med forældre og barn gribes an, så en sådan situation forebygges?

8. Gode organisatoriske og ledelsesmæssige rammer løfter TOPH Skole

TOPH Skole fungerer bedst, når kommunen skaber tydelige organisatoriske og ledelsesmæssige rammer, så den enkelte skole kan arbejde med modellen på en måde, der passer til skolens hverdag og årshjul.

Den enkelte skole kan vælge at implementere TOPH Skole, men tydelig strategisk prioritering på forvaltningsniveau er en fordel i forhold til at skabe gode forudsætninger for samarbejdet på tværs.

8.1 KOORDINERET LEDELSE MELLEM FORVALTNING OG SKOLE

Prioritering af arbejdet med TOPH Skole på forvaltningsniveau kan danne en tydelig ramme for skolernes arbejde og giver jer som ledelse på den enkelte skole et klart afsæt for at tilrettelægge arbejdet med systematiske trivselsvurderinger, opfølgning og sammenhæng i de overgange, som børn oplever gennem deres tid i grundskolen.

For at understøtte en sammenhængende pædagogisk praksis er det en styrke, hvis TOPH Skole kobles til kommunale strategier og politikker. En tydelig kobling bidrager til, at personalet oplever en rød tråd i den faglige retning og styrker deres mulighed for at arbejde aktivt og meningsfuldt med TOPH Skole i samarbejde med klasseteams, forældre og børn og i tråd med kommunens visioner og mål på børne- og ungeområdet.

På skoleniveau er det en del af jeres ledelsesopgave at omsætte de strategiske rammer til praksis ved at prioritere tid, tydeliggøre forventninger og inspirere personale i at anvende TOPH Skole.

8.2 UDVIKLING AF TVÆRGÅENDE SAMARBEJDE OG HANDLING VED MISTRIVSEL

For at I kan reagere hensigtsmæssigt på begyndende mistrivsel, er det en forudsætning, at der er handleveje, som understøtter tiltag lokalt på skolen og indsatser gennem tværprofessionelle samarbejder mellem skole og fx PPR, sundhedsplejen, familieafdelingen, KUI m.fl.

Forvaltning og skoleledelse har ansvar for at sikre enkle arbejdsgange og adgang til relevante ressourcer, så der skabes systematik i arbejdet med tidlig opsporing og handling på begyndende mistrivsel. Mange opmærksomheder kan håndteres i skolens egen praksis gennem pædagogiske, didaktiske og organisatoriske greb rettet mod klassefællesskabet eller den enkelte elev. Faste procedurer kan bidrage til afklaring af roller og ansvar og skabe overblik over, hvornår tiltag kan iværksættes på skolen, og hvornår der er behov for tværprofessionelt samarbejde med kommunens øvrige støttefunktioner.

8.3 INDDRAGELSE AF PÆDAGOGISK PERSONALE I IMPLEMENTERINGEN

For at I lykkes med forankring af TOPH Skole, er det afgørende, at TOPH Skole taler meningsfuldt ind i jeres daglige praksis på skolen, og at I ikke oplever arbejdet med TOPH Skole som en løsrevet opgave. I den lokale implementering bør såvel det pædagogiske personale som ledelsesrepræsentanter fra alle afdelinger i skole og fritidstilbud inddrages. Formålet er, at arbejdet med TOPH Skole skræddersyes meningsfuldt til jeres faglige praksis på skolen, fx i forhold til skolens årshjul.

8.4 OPBYGNING AF VIDEN OG KOMPETENCER

Som fagprofessionelle omkring børnene skal I have viden om tegn på begyndende mistrivsel og viden om fællesskabernes betydning for både forebyggelse og fastholdelse af mistrivsel. Samtidig må I have viden om og kompetencer til at skabe sammenhæng i de overgange, der kan være i og omkring et barns skoleforløb, samt til at navigere i, hvilke handleveje der er, når et barn eller en klasse ikke trives. Jer, der har den pædagogiske ledelse af skolen, sikrer dette, og forvaltningen understøtter jer.

Ligeledes stræber ledelse på tværs af fagområder efter, at der er adgang og tid til sparring mellem fagprofessionelle, hvis der er behov for det, når et barn eller en klasse mistrives.

Det er en fordel, hvis både forvaltning og skoleledelse er opmærksomme på, at alle løbende arbejder med fælles forståelse af trivsel og tidlig opsporing af mistrivsel i folkeskolen. Dette er uddybet i kapitel 4 om trivselsforståelse og de fire trivselsdimensioner, som TOPH Skole bygger på. Her lægges vægt på, at børn og forældre inddrages aktivt, så både barnets og (klasse)fællesskabets styrker udvikles, samtidig med at der tidligt tages hånd om undervisnings- og trivselsmæssige støttebehov.

9. Litteraturliste

Antonovsky, A. (1987). *Unraveling the mystery of health: How people manage stress and stay well.* San Francisco: Jossey-B ass.

Ben-Arieh, A., Cases, F., Frønes, I., & Korbin, J.E. (2014). *Handbook of Child Well-Being: Theories, Methods and Policies in Global Perspektive*. Vol 5, 2699-2738. Springer Dordrecht Heidelberg New York London.

Børns Vilkår (2022). *Børn og unge kæmper for at passe ind: Analyse fra Børns Vilkår*. Børns Vilkår.

Danmarks Evalueringsinstitut (2021). *Overgange fra dagtilbud til skole: En undersøgelse af skolestartsmodeller og praksisformer i børns overgang mellem dagtilbud og skole*. Danmarks Evalueringsinstitut.

Håstein, H. (2017). *SMTTE: en struktur for pedagogisk oppmerksomhet*, Norge: Galleberg forlag.

Kiil, A., Sjö, N. M., & Pontoppidan, M. W. (2017). Måling af børns trivsel i interventionsstudier. *Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift, 54*(3), 54-65.

Knoop, H. H., Holstein, B. E., Viskum, H., & Lindskov, J. M. (2017). *Elevernes fællesskab og trivsel i skolen: Analyser af Den Nationale Trivselsmåling*. Dansk Center for Undervisningsmiljø.

Koch, A. B. (2020). Børneperspektiver og udsatte børns deltagelse. I Børnecentret (red.) *Børn som aktører i eget liv gennem brug af digitale redskaber og medier: Børn som aktører – håndbog*. Aarhus Kommune.

KORA & Mehlbye, J. (2015). *Guide til tidlig opsporing af børn i en social udsat position: Anvendelse af Opsporingsmodellen*. Odense: Socialstyrelsen.

Lausten, M., Iversen, K., & Præstgaard Dolmer, C. (2025). *Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2025*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Lave, J. (2009). Situeret læring og praksis i forandring. *Nordisk udkast*, Nr. ½, 9-18.

Lundy, L. (2007). "Voice" is not enough: Conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *British Educational Research Journal, vol. 33*(6), side: 927–942. doi.org/10.1080/01411920701657033

Mehlbye, J., Rangvid, B.S., Sørensen, K.L., & Sjørslev, A.K. (2015). *Undersøgelse af indsatser for og udvikling hos elever, der har vanskeligheder i skolestarten*. København: KORA.

Ottosen, M.H., Andreasen, A.G., K.M. Dahl, M. Lausten, & S.B. Rayce & B.B. Tagmose (2022). *Børn og Unge i Danmark: Velfærd og Trivsel 2022*. København: VIVE.

Pedersen, B.K., Andersen, L.B., Bugge, A., Nielsen, G., Overgaard, K., Roos, E.M., & von Seelen, J. (2016). *Fysisk aktivitet: Læring, trivsel og sundhed i folkeskolen*. København: Vidensråd for Forebyggelse.

Rockwool Fonden (2025). *En svær barndom kan trække spor langt ind i voksenlivet: Vidensoverblik*. København: Rockwool Fondens Forskningsenhed.

Socialstyrelsen (2019). *Tidlig opsporing og reaktion på mistrivsel hos små børn – seks faglige kernekomponenter*. Odense: Socialstyrelsen.

Social- og Boligstyrelsen (2026). *Inspiration til tværfagligt samarbejde i forbindelse med underretninger - Til jer, der som fagpersoner arbejder med børn og unge*. Odense: Social- og Boligstyrelsen.

Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet (2023). *Skolebørnsundersøgelsen 2022: Helbred, trivsel og sundhedsadfærd blandt skoleelever i 5., 7. og 9. klasse i Danmark*. Odense: Syddansk Universitet.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (2025), *Pædagogisk klasseplan – Skabelon for pædagogisk klasseplan og temabeskrivelser*. København: Børne- og Undervisningsministeriet.

Søndergaard, D. M., Plauborg, H., Szulevicz, T., Fisker, T., B., Mørup, T., Tetzlaff-Petersen, L., Hagensen, M., W., Hansen, A.V., Øgendal, G., Pedersen, H.S., & Werbog, P. (2014). *Ro og klasseledelse i folkeskolen: -rapport fra ekspertgruppen om ro og klasseledelse*. Undervisningsministeriet.

Trivselskommissionen (2025). *Et dansk svar på en vestlig udfordring: Trivselskommissionens afrapportering, Februar 2025*. Trivselskommissionen.

Undervisningsministeriet. (u.å.). *Den kommunale ungeindsats*. Udgiver uvm.dk

Undervisningsministeriet (u.å.). *Uddannelsesplanen*. Udgiver uvm.dk

Villumsen, A. M. A., Molbæk, M., & Koch, A. B. (2024). Børns (mis)trivsel i og på tværs af dagtilbud, skole og hjem: – et integrativt litteraturreview i en skandinavisk kontekst. *Tidsskrift for professionsstudier, 19*(37), 64-77. doi.org/10.7146/tfp.v19i37.144690

9.1 SUPPLERENDE LITTERATUR

Andreasen, A.G., Rangvid, B.S., & Lindeberg, N.H. (2022). *Støtte, støttebehov og elevresultater: Delrapport 1. Inkluderende læringsmiljøer og specialpædagogisk bistand*. København: VIVE.

Arendt, K.M., Larsen, K.S., Kildemoes, M.W., & Jacobsen, R.H. (2025). *Idealer og forventninger til børn og unge: En spørgeskemaundersøgelse om trivsel og oplevelser af pres og motivation*. København: VIVE.

Ben-Arieh, A., & Frønes, I. (2011). Taxonomy for child well-being indicators: A framework for the analysis of the well-being of children. *Childhood: A Global Journal of Child Research, 18*(4), 460–476. Danmarks Evalueringsinstitut for Børne- og Undervisningsministeriet (2017). *Overgange mellem grundskole og ungdomsuddannelse – Vidensnotat*.

Børne- og Undervisningsministeriet (2025). *En almen grundskole, der kan mere for flere*. Børne- og Undervisningsministeriet.

Jørgensen, H. H., & Skovbjerg, H. M. (2020). Det gjorde sygt, sygt ondt. Design af inkluderende legemiljø i skolen i samarbejde med pædagoger. *Forskning i Pædagogers Profession og Uddannelse, 4*(2), 110-121.

Jørgensen, H. T., & Troelsen, J. (2017). Implementering af motion og bevægelse i skolen – et review af hæmmende og fremmende faktorer set i et lærerperspektiv. *Studier i Læreruddannelse og Profession, 2*(2), 85-105.

Klarlund, B., Andersen, L. B., Bugge, A., Nielsen, G., Overgaard, K., Roos, E., & Selen, J. v. (2016). *Fysisk aktivitet – læring, sundhed og trivsel i folkeskolen*.

Lindeberg, N. H., Tegtmejer, T., Iversen, K., Andreasen, A. G., Ibsen, J. T., Rangvid, B. S., Bjørnholt, B., Ruge, M., & Ellerman, K. G. (2022). *Styring, organisering og faglig praksis*. København: VIVE.

Lindeberg, N. H., Eriksen., T. L. M., Strandby., M. W., & Lademann, E. L. (2025). *Indsatser til at fremme børn og unges fællesskaber – en litteraturkortlægning*. København: VIVE.

Mehlbye, J. (2013). *Opkvalificering af den tidlige indsats – ved tidlig opsporing af børn i en social udsat position*. Forskningsrapport. København: KORA.

Partnerskab om udsatte børn og unges skolegang og læring (2025). *Skolegang og læring for børn og unge i udsatte positioner – centrale handleveje*.

Pedersen, T. P., Pant, S. W., & Ammitzbøll, J. (2020). *Motorisk udvikling ved indskolingsalderen. Temarapport for skoleåret 2018/19*. København. Databasen Børns Sundhed og Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Social- og Boligstyrelsen (2023). *Anbefalinger for god kvalitet i kommunernes indsats mod overgreb mod børn og unge*.

Social- og Boligstyrelsen (2026). *Hvorfor lykkes vi ikke bedre med at bekæmpe vold og seksuelle overgreb mod børn? – Et fælles udfordringsbillede*. Odense: Social- og Boligstyrelsen.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (2024). *Inspirationsmateriale til kommuner til udvikling af den sammenhængende plan for vejledning*. Børne- og Undervisningsministeriet.

Søndergaard, D. M., & Hansen, H. R. (2018). Bullying, social exclusion, anxiety and longing for belonging. *Nordic Studies in Education, 38*(4), 319-336.

Warming, H., Lavaud, M. A., & Fjordside, S. (2017). *Det dobbelte blik*. Akademisk Forlag.

Social- og
Boligstyrelsen
www.sbst.dk

STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET
Undervisningsministeriet

Find vejen frem
VIA University College